

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
ΝΙΚΟΣ ΠΟΥΛΑΝΤΖΑΣ

Εκλογικές τάσεις #7

Δανάη Κολτσιδά
Πολιτική Επιστήμονας
Διευθύντρια ΙΝΠ

Κώστας Πουλάκης
Μαθηματικός

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΝΙΚΟΣ ΠΟΥΛΑΝΤΖΑΣ

- Οι Εκλογικές Τάσεις δημοσιεύονται ηλεκτρονικά από το Ινστιτούτο Νίκος Πουланτζάς σε περιοδική βάση.

- Στηρίζονται στη διαχρονική καταγραφή, σύγκριση και ανάλυση των ευρημάτων των πολιτικών ερευνών («δημοσκοπήσεων») πανελλαδικής κλίμακας, που δημοσιεύονται στο αντίστοιχο κάθε φορά χρονικό διάστημα από τις αναγνωρισμένες, βάσει του Μητρώου του Ε.Σ.Ρ., εταιρίες.

- Στόχος είναι η ανάλυση της κοινωνικής κίνησης κάθε περιόδου με βάση τα αντίστοιχα δεδομένα και όχι η πρόβλεψη του αποτελέσματος των επόμενων κάθε φορά εκλογών.

- Η ευθύνη του περιεχομένου της ανάλυσης βαρύνει αποκλειστικά τους συγγραφείς.

Η χρονική περίοδος

 ημοσιεύουμε τις ανά χείρας **Εκλογικές Τάσεις #7** τρεις μήνες μετά την προηγούμενη έκδοση των **Εκλογικών Τάσεων**, που δημοσιεύτηκε στο τέλος του Δεκεμβρίου του 2020. Η τρέχουσα έκδοση των **Εκλογικών Τάσεων** συμπίπτει με τη **συμπλήρωση ενός χρόνου από το ξέσπασμα της πανδημίας στη χώρα μας** – ενός χρόνου κατά τη διάρκεια του οποίου η **φαινομενική, εξωτερική «ακινησία», ως συνέπεια των επάλληλων lockdowns, δεν σταμάτησε και πλέον δεν μπορεί να αποκρύψει τις έντονες κοινωνικές διεργασίες** που συντελούνται σε πολλά επίπεδα. Στο διάστημα που αφορά η παρούσα μελέτη, αυτό έγινε ακόμα πιο σαφές.

Στους τρεις μήνες που μεσολάβησαν από τις **Εκλογικές Τάσεις #6** δεν κυριάρχησε μόνο η έξαρση της πανδημίας και η συνέχιση του δεύτερου πολύμηνου lockdown, αλλά και η κοινωνική ένταση από την αστυνομική βία μετά τα επεισόδια στις πλατείες της Αθήνας, καθώς και ο αντίκτυπος της χιονοστιβάδας αποκαλύψεων γύρω από φαινόμενα σεξουαλικής βίας, που αποκλήθηκε «ελληνικό #MeToo». Παράλληλα, αν και δεν απασχόλησαν το ίδιο έντονα την κοινή γνώμη, λόγω όλων των παραπάνω, την περίοδο που μας απασχολεί πραγματοποιήθηκαν – χωρίς αποτέλεσμα – ο 61^{ος} και ο 62^{ος} γύρος διερευνητικών επαφών μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας, ενώ στην πρόσφατη σύνοδο της 25^{ης} Μαρτίου υπήρξε αναφορά σε μια διττή προσέγγιση (με υπό αίρεση μεν, αλλά αναλυτική θετική ατζέντα και ενδεχόμενες κυρώσεις) στις ευρωτουρκικές σχέσεις.

Η – πανθομολογούμενη πλέον και σε μεγάλο βαθμό αναπόφευκτη – **κόπωση** των πολιτών από τα παρατεταμένα μέτρα κοινωνικής αποστασιοποίησης, τροφοδοτείται περαιτέρω και από συγκεκριμένες **κυβερνητικές επιλογές ή αστοχίες**. Δεν είναι τυχαίο ότι η **μεταστροφή του κοινωνικού κλίματος** – αν και υπαρκτή από πριν – εκδηλώθηκε για πρώτη φορά με ηχηρό τρόπο, μετά την επίσκεψη του πρωθυπουργού στην Ικαρία. Σημαντικό δε ρόλο παίζει το γεγονός ότι από πολύ νωρίς, ήδη από το περασμένο φθινόπωρο, η κυβέρνηση είχε επενδύσει απόλυτα, όχι μόνο επικοινωνιακά, αλλά και επιχειρησιακά, στην έλευση του **εμβολίου**, με αποτέλεσμα οι

καθυστερήσεις σε σχέση με τον αρχικό σχεδιασμό να δημιουργούν φαινόμενα αναποτελεσματικότητας και παλινωδιών. Η δε **αντίφαση**, να σχεδιάζεται σταδιακή άρση του lockdown τη στιγμή που τα κρούσματα, αλλά και οι διασωληνώσεις και οι θάνατοι, είναι πολλαπλάσια των επιπέδων που παρατηρούνταν τη στιγμή της επιβολής του lockdown τον περασμένο Νοέμβριο, σε συνδυασμό με ατυχείς δηλώσεις που συνοδεύουν το σχεδιασμό αυτό (όπως λ.χ. η αναφορά του Υπουργού Επικρατείας, κ. Γεραπετρίτη, ότι η αναμονή επί 24ωρο για την εισαγωγή σε ΜΕΘ είναι φυσιολογική), εντείνουν την κοινωνική δυσφορία.

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, είναι εύλογο το γιατί τα φαινόμενα αστυνομικής βίας, με αποκορύφωμα τα γεγονότα στην πλατεία της Νέας Σμύρνης¹, πυροδότησαν αστραπιαία και με οριζόντιο τρόπο την κοινωνική αντίδραση, με πρωταγωνίστρια τη **νέα γενιά**. Κατά κάποιο τρόπο, η αστυνομική καταστολή μπορεί κανείς να πει ότι ήταν η σταγόνα που ξεχείλισε το ποτήρι, αν ληφθούν υπόψη οι αντιδράσεις που είχαν προηγηθεί – όχι μόνο μέσω των κοινωνικών δικτύων, αλλά και με μαζικές διαζώσης διαμαρτυρίες – για τους χειρισμούς της κυβέρνησης στην υπόθεση Λιγνάδη, για τις νομοθετικές πρωτοβουλίες σχετικά με την τριτοβάθμια εκπαίδευση κ.λπ.

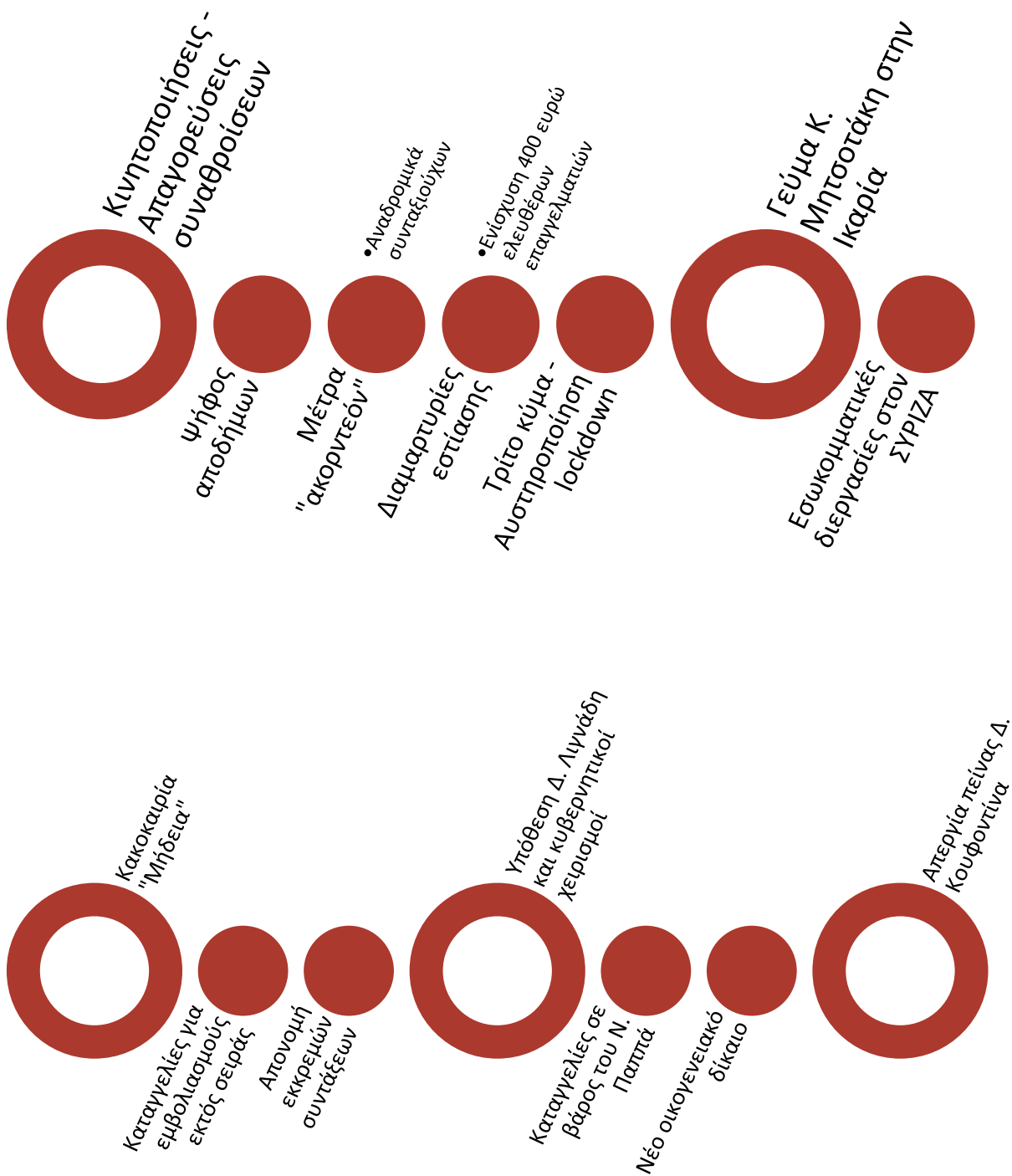
Κυριότερα γεγονότα της περιόδου

Η τρέχουσα έκδοση των **Εκλογικών Τάσεων** καλύπτει την περίοδο από την αρχή του 2021, ως 31 Μαρτίου του ίδιου έτους. Τα κυριότερα γεγονότα της περιόδου παρουσιάζονται στο «χρονολόγιο» που ακολουθεί. Όπως και στις προηγούμενες εκδόσεις, στηριζόμαστε στα πρωτοσέλιδα των πολιτικών εφημερίδων πανελληνίας κυκλοφορίας, χωρίς να ακολουθούμε αυστηρά χρονολογική σειρά, αφού συχνά το ίδιο θέμα επανέρχεται εντός της ίδιας περιόδου στην επικαιρότητα σε διαφορετικές χρονικές στιγμές. Όπως τονίσαμε και σε προηγούμενες εκδόσεις

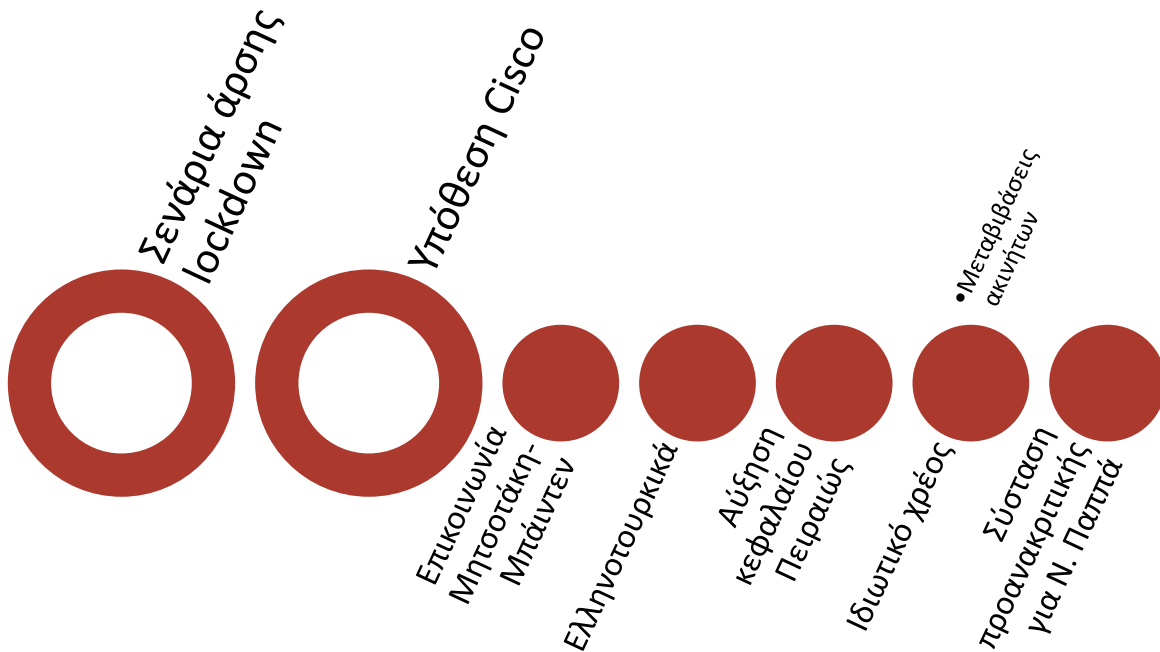
¹ Είχαν προηγηθεί ωστόσο η βίαιη καταστολή διαδηλώσεων τις ημέρες που προηγήθηκαν του συγκεκριμένου περιστατικού, με χαρακτηριστικότερη ίσως περίπτωση την επίθεση του «Αίαντα» στο μπλοκ των δικηγόρων σε πορεία για τον τότε απεργό πείνας Δ. Κουφοντίνα, παρά το γεγονός ότι επικεφαλής του ήταν εκλεγμένα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών

των Εκλογικών Τάσεων, η επίδραση των γεγονότων της επικαιρότητας δεν θα πρέπει να αναζητείται με τρόπο γραμμικό, καθώς τα πολιτικά γεγονότα, οι τοποθετήσεις και οι πράξεις των πολιτικών δυνάμεων, αλλά και τα κοινωνικά βιώματα αθροίζονται και συχνά επηρεάζουν με τρόπους αδιόρατους σε πρώτο χρόνο την κοινωνική τάση.

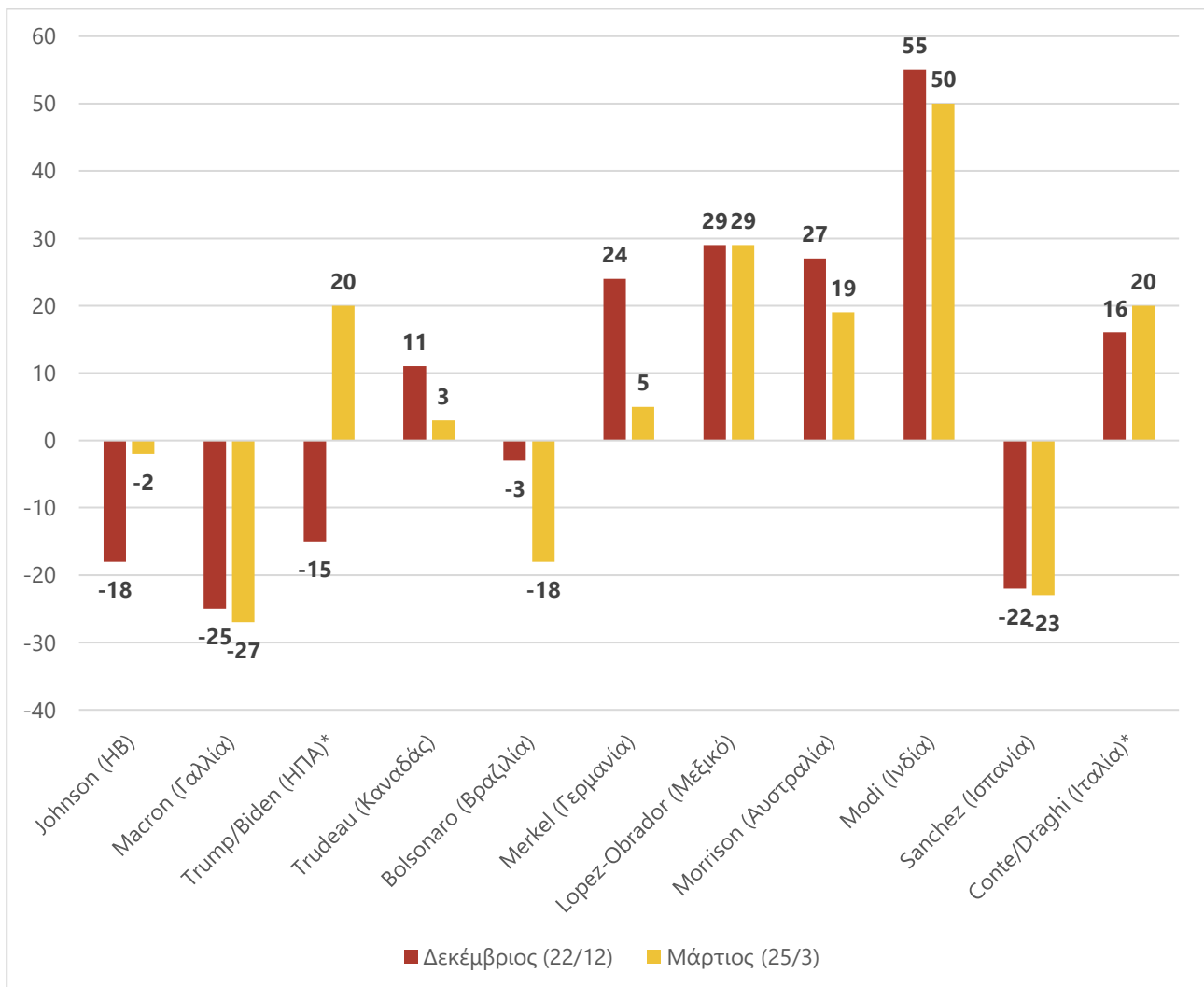
Οι τάσεις στην Ευρώπη & τον κόσμο

Aπό τις [Εκλογικές Τάσεις #4](#) (Μάιος 2020), τις πρώτες μετά το ξέσπασμα της πανδημίας, ξεκινήσαμε να παραθέτουμε και ορισμένα ενδεικτικά στοιχεία από έρευνες σε διάφορες χώρες, κυρίως της Ευρώπης, σχετικά με την αξιολόγηση των χειρισμών κάθε κυβέρνησης στο θέμα της πανδημίας του covid19 και των στάσεων της κοινής γνώμης έναντι αυτών, καθώς και των δημοσκοπικών επιδόσεων των πολιτικών ηγετών και των κυβερνώντων κομμάτων, εντοπίζοντας την αυτονόητη και συνηθισμένη σε περιόδους κρίσης, όπου οι πολίτες νιώθουν να απειλούνται, τάση συσπείρωσης γύρω από την εκάστοτε πολιτική ηγεσία.

Πλέον, αν και η Ευρώπη δεν έχει επιστρέψει σε μια προ-covid19 κανονικότητα, **η μετατροπή της ίδιας της πανδημίας σε κανονικότητα**, μετά από περισσότερο από ένα χρόνο, έχει οδηγήσει,

όπως είχαμε ήδη επισημάνει σε προηγούμενες εκδόσεις των **Εκλογικών Τάσεων** σε υποχώρηση της τάσης αυτής. **Κάθε ηγεσία κρίνεται πλέον αυτοτελώς από τους πολίτες της, ανάλογα με τα πεπραγμένα της στο πεδίο της πανδημίας, αλλά και ανάλογα με τη συνολική πολιτική της.**

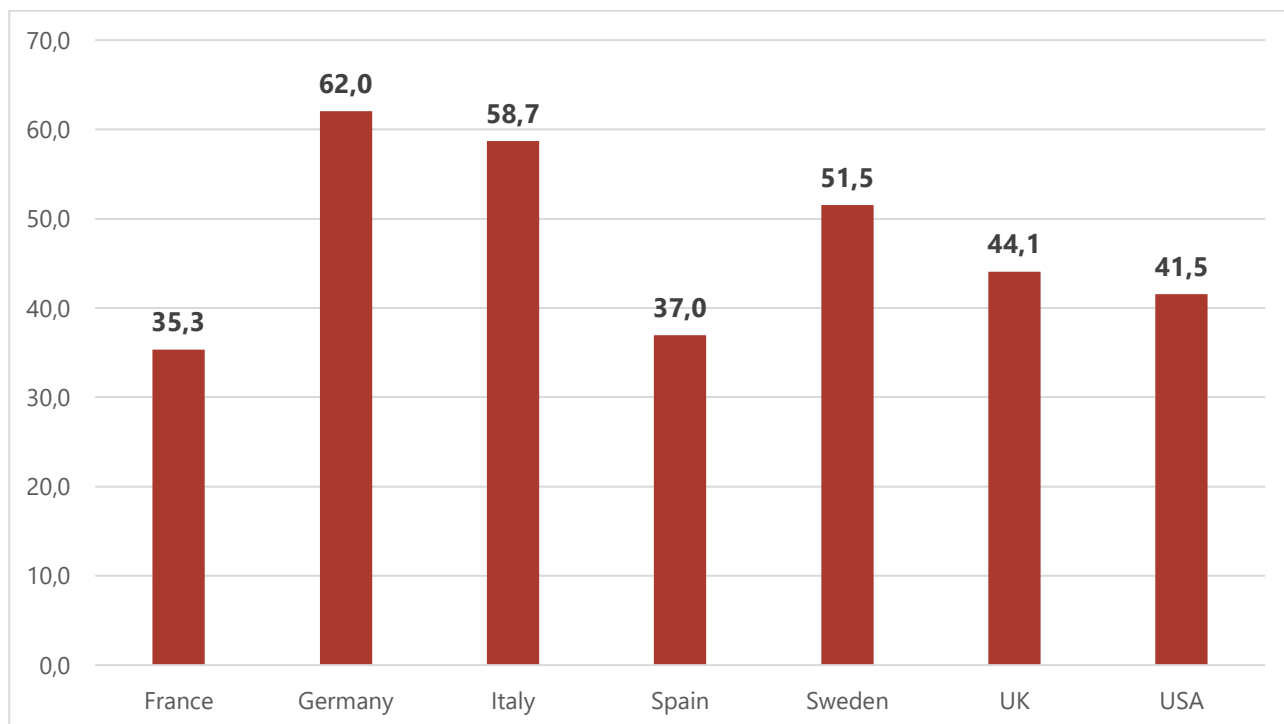
Διάγραμμα 1 : Πώς μεταβλήθηκε η καθαρή αποδοχή (θετικές γνώμες μείον αρνητικές γνώμες) μερικών από τους σημαντικότερους ηγέτες διεθνώς;

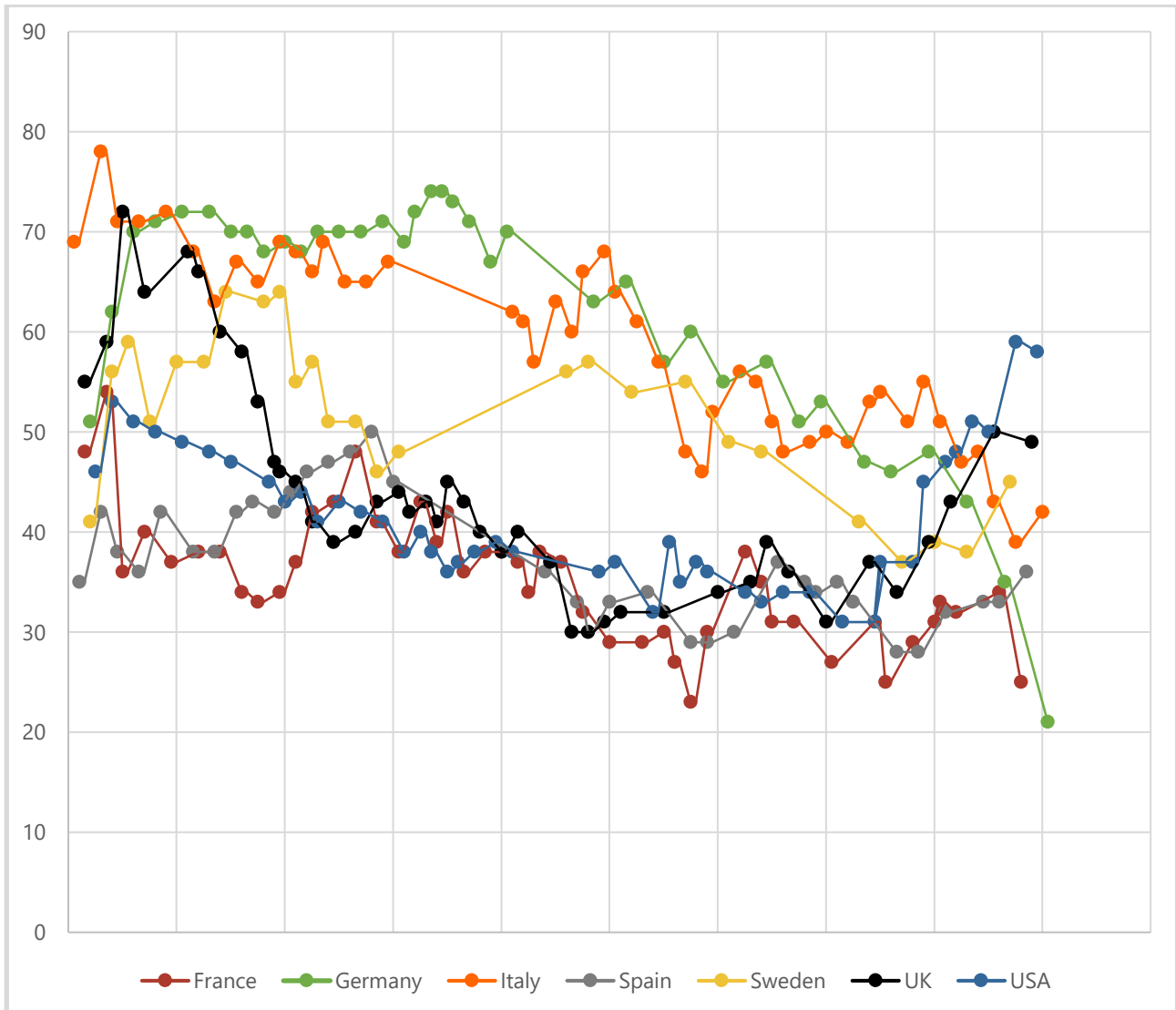
* Πηγή : Επεξεργασία δεδομένων από Morning Consult (<https://morningconsult.com/form/global-leader-approval/>)

Σε σχέση με τη δημοφιλία μερικών από τους σημαντικότερους διεθνείς ηγέτες, αξιοσημείωτες μεταβολές παρουσιάζονται στο διάστημα από τον Δεκέμβριο του 2020 μέχρι σήμερα στην περίπτωση του βρετανού πρωθυπουργού Boris **Johnson**, η – πολύ χαμηλή ωστόσο – δημοφιλία του οποίου παρουσιάζει σημαντική άνοδο, αλλά και του βραζιλιάνου προέδρου Jair **Bolsonaro**, η δημοφιλία του οποίου παρουσιάζει την ακριβώς αντίστροφη πορεία. Ενδιαφέρον επίσης είναι ότι στις χώρες που μεσολάβησε αλλαγή ηγεσίας, έχουμε – όπως είναι αναμενόμενο – σημαντική διαφοροποίηση, με τους νέους ηγέτες να απολαμβάνουν πολύ μεγαλύτερα θετικά ποσοστά αποδοχής. Αυτό ισχύει ιδίως στην περίπτωση των ΗΠΑ και της αλλαγής σκυτάλης μεταξύ Donald Trump και Joe **Biden**, και πολύ λιγότερο στην Ιταλία μεταξύ Conte και **Draghi**, αφ' ενός γιατί ο Conte είχε ήδη σχετικά υψηλά ποσοστά δημοφιλίας, αφ' ετέρου λόγω των ιδιαίτερων συνθηκών μέσω των οποίων έγινε η αλλαγή ηγεσίας, χωρίς να μεσολαβήσουν εκλογές.

Διάγραμμα 2 : Πώς αξιολογούν οι πολίτες τη διαχείριση της πανδημίας από την κυβέρνησή τους; (Μέση επιδοκιμασία με βάση τις επιμέρους μετρήσεις του διαστήματος Μάρτιος 2020 – Μάρτιος 2021)*

Διάγραμμα 3 : Διαχρονική εξέλιξη της επιδοκμασίας των κυβερνητικών χειρισμών (Μάρτιος 2020-Μάρτιος 2021)*

* Πηγή : Επεξεργασία δεδομένων από YouGov (<https://yougov.co.uk/topics/international/articles-reports/2020/03/17/perception-government-handling-covid-19>)

Αντίστοιχα, από τα δεδομένα που αφορούν την ικανοποίηση των πολιτών από τους χειρισμούς των κυβερνήσεων τους στο πεδίο της πανδημίας, παρατηρούνται τα εξής : Κατά μέσο όρο υψηλά ποσοστά θετικών αξιολογήσεων για το σύνολο του τελευταίου χρόνου έχουν η γερμανική και η ιταλική κυβέρνηση – ωστόσο, η διαχρονική εξέταση του δείκτη αυτού δείχνει μια ραγδαία

υποχώρηση, πολύ μεγαλύτερη για την κυβέρνηση της A. Merkel, από ποσοστά που υπερέβαιναν το 70% σε λίγο πάνω από το 20%. Πιο ήπια πτωτική – αλλά και με χαμηλότερα επίπεδα αφετηρίας (περί το 55%) – είναι η πορεία της επιδοκίμασίας των χειρισμών της γαλλικής κυβέρνησης, αλλά και της ισπανικής (με αφετηρία λίγο πάνω από το 40%), πολύ περισσότερο, η οποία μάλιστα εμφανίζει τάσεις ανάκαμψης το τελευταίο διάστημα. Εξαιρεση στη μικρότερη ή μεγαλύτερη πτώση της αποδοχής των χειρισμών τους αποτελούν δύο κυβερνήσεις από αυτές που μελετάμε : Η **αμερικανική** κυβέρνηση, κυρίως λόγω της σημαντικής **πολιτικής αλλαγής** που μεσολάβησε, με την ανάληψη της προεδρίας από τον Joe Biden και την πολύ διαφορετική προσέγγιση που έχει, μεταξύ άλλων στην αντιμετώπιση της πανδημίας σε σύγκριση με τον προκάτοχό του, αλλά και η κυβέρνηση του Boris Johnson, στο **Ηνωμένο Βασίλειο**, η οποία φαίνεται ότι πιστώνεται την πολύ **θετική πρόοδο των εμβολιασμών** στη χώρα.

Στάσεις των Ελλήνων και των Ελληνίδων απέναντι στον covid19

Mε το τρίτο κύμα σε πλήρη εξέλιξη το προηγούμενο διάστημα και με το lockdown να έχει ξεπεράσει κάθε προσδοκία ως προς τη συνολική του διάρκεια, καθώς συμπληρώνεται ο πέμπτος μήνας του, είναι σαφές ότι **η πανδημία και η διαχείρισή της αποτελεί σημαντική παράμετρο για τη διαμόρφωση και των πολιτικών απόψεων των πολιτών**, επομένως κρίνουμε σκόπιμο να παραθέσουμε ορισμένα από τα χαρακτηριστικότερα ευρήματα των πιο πρόσφατων ερευνών γύρω από το θέμα.

Το πρώτο ενδιαφέρον εύρημα έχει να κάνει με το ότι η πανδημία – ενόψει και της όξυνσης του τρίτου κύματος – καταγράφεται ως το **σημαντικότερο πρόβλημα** της χώρας, με την οικονομία να μένει στη δεύτερη θέση. Την ίδια στιγμή, η πλειοψηφία των πολιτών δεν φαίνεται να βλέπει την **έξοδο από την πανδημία** και την **επιστροφή στην κανονικότητα** στο άμεσο μέλλον, αλλά την τοποθετεί μετά το 2021.

Το σημαντικότερο πρόβλημα στη χώρα είναι...

47,8%

...η πανδημία

25,0%

...η οικονομία

About People για το News247
Μάρτιος 2021

Θα επανέλθουμε σε μια φυσιολογική
καθημερινότητα...

54,4%

...μετά το 2021

Metron Analysis για τον οργανισμό
Διανέσις
Μάρτιος 2021

Επίσης, όπως θα ήταν αναμενόμενο, ειδικά μετά από ένα τόσο παρατεταμένο lockdown, οι πολίτες δηλώνουν ότι η πανδημία **επιδρά καταλυτικά στον τρόπο ζωής τους**, ενώ ένα πολύ μεγάλο ποσοστό – ειδικά των νέων – δηλώνει ότι **έχει πληγεί η ψυχολογία του** λόγω της πανδημίας, με ό,τι αυτό μπορεί να συνεπάγεται όχι μόνο βραχυπρόθεσμα, αλλά και για την ψυχική υγεία του πληθυσμού στο μέλλον.

Μάλιστα, είναι ενδιαφέρον ότι οι πολίτες – και πολύ περισσότερο οι νέοι και οι νέες – δεν αποδέχονται στην πλειοψηφία τους την περιβόητη «**ατομική ευθύνη**» ως προς την πορεία της πανδημίας. Αποδίδουν την ευθύνη πρωτίστως στις αποφάσεις της **κυβέρνησης**, ενώ ένα μικρότερο, αλλά όχι αμελητέο, ποσοστό δείχνει προς την **επιτροπή των λοιμωξιολόγων** ως υπεύθυνη. Το τελευταίο αυτό στοιχείο είναι ιδιαίτερα σημαντικό, καθώς τυχόν απονομιμοποίηση του κύρους των επιστημόνων στη συνείδηση των πολιτών, εν μέσω πανδημίας, θα μπορούσε να υπονομεύσει τη συμμόρφωση προς τις οδηγίες τους.

68,5%

"Η ζωή μου έχει αλλάξει
πάρα πολύ/πολύ λόγω της
πανδημίας"

Metron Analysis για τον οργανισμό
Διανέσις
Μάρτιος 2021

72,0%

των νέων 17-34 δηλώνει ότι
η πανδημία τους έχει πλήξει
κυρίως στην ψυχολογία τους

Prorata για το Ινστιτούτο
Νίκος Πουλαντζάς
Μάρτιος 2021

Η αρνητική εξέλιξη του τρίτου
κύματος της πανδημίας οφείλεται
κυρίως...

34% ...σε λάθος αποφάσεις και μέτρα από
την κυβέρνηση

30% ...σε έλλειψη ατομικής ευθύνης από
τους πολίτες

11% ...σε λάθος εκτιμήσεις και εισηγήσεις
από την επιτροπή των λοιμωξιολόγων

Palmos Analysis για την "Αυγή"
Μάρτιος 2021

73,0%

των νέων 17-34 διαφωνεί με
την άποψη ότι οι νέοι έχουν
μεγαλύτερο μερίδιο ευθύνης
για τη μετάδοση του
κορονοϊού

Prorata για το Ινστιτούτο
Νίκος Πουλαντζάς
Μάρτιος 2021

Σε ένα πιο πολιτικό επίπεδο, η πλειοψηφία – ή ένα μεγάλο ποσοστό σε άλλες έρευνες – θεωρεί ότι η χώρα κινείται προς τη **λάθος κατεύθυνση** και **αξιολογεί αρνητικά την κυβέρνηση** ως προς τη διαχείριση της πανδημίας. Αυτό ισχύει και σε επιμέρους θέματα, όπως η **στήριξη όσων πλήττονται ή ο ρυθμός των εμβολιασμών** – παρ' όλο που είναι εξαιρετικά ενθαρρυντικό το υψηλό ποσοστό όσων δηλώνουν την **πρόθεσή τους να εμβολιαστούν**.

57,0%

"Η χώρα κινείται προς τη
λάθος κατεύθυνση"

Palmos Analysis για την "Αυγή"
Μάρτιος 2021

55,0%

αξιολογεί αρνητικά τη μέχρι
στιγμής διαχείριση της
πανδημίας από την κυβέρνηση

Prorata για την Εφημερίδα των Συντακτών
Φεβρουάριος 2021

63,0%

"Τα μέτρα στήριξης της
κυβέρνησης για τις μικρές και
μεσαίες επιχειρήσεις και τους
εργαζόμενους δεν είναι επαρκή
και αποτελεσματικά"

Palmos Analysis για την "Αυγή"
Μάρτιος 2021

68,1%

προτίθεται να εμβολιαστεί κατά
του κορονοϊού

...αλλά

58,3%

δεν είναι ικανοποιημένο από το
ρυθμό του εμβολιασμού

Metron Analysis για τον οργανισμό Διανέοσις
Φεβρουάριος 2021

Τα δημοσκοπικά ευρήματα της περιόδου

Ποιες έρευνες περιλαμβάνονται στην ανάλυση

Aπό το τέλος του 2020, οπότε και δημοσιεύτηκε η προηγούμενη έκδοση των *Εκλογικών Τάσεων*, μέχρι και σήμερα έχουν δημοσιευτεί **32 έρευνες**. Πρόκειται για έναν αριθμό πολύ μεγαλύτερο από την αντίστοιχη περίοδο (πρώτο τρίμηνο) του 2020, κατά την οποία δημοσιεύτηκαν μόλις 11 έρευνες. Το στοιχείο αυτό αποτελεί ένδειξη ότι η κοινωνική κινητικότητα, οι πολιτικές εξελίξεις και το παρατεταμένο lockdown αποτέλεσε κίνητρο, κυρίως για τα MME που συνήθως παραγγέλνουν και δημοσιεύουν τις έρευνες, να διερευνήσουν τις τάσεις εντός της κοινωνίας.

Ειδικότερα, τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στην ανάλυσή μας προέρχονται από τις εξής 32 δημοσιοποιημένες έρευνες κατά χρονολογική σειρά.

Πίνακας 1 : Δημοσιευμένες δημοσκοπήσεις της περιόδου

	A/A	ΕΤΑΙΡΕΙΑ	ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗΣ	ΜΕΣΟ/ ΕΝΤΟΛΕΑΣ
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ	1	<u>OPINION POLL</u>	4-8/1	Political
	2	<u>MARC</u>	7-11/1	ALPHA
	3	<u>PRORATA</u>	8-11/1	-
	4	<u>TO THE POINT</u> ²	7-16/1	Voria.gr
	5	<u>ALCO</u>	14-19/1	ΓΣΕΕ
	6	<u>ALCO</u>	14-19/1	Open
	7	<u>GPO</u>	19-20/1	Παραπολιτικά
	8	<u>METRON ANALYSIS</u>	19-25/1	MEGA
	9	<u>PULSE</u>	25-27/1	ΣΚΑΐ
	10	<u>ABOUT PEOPLE</u>	27-28/1	News247
	11	<u>MARC</u>	30/1	Πρώτο Θέμα

² Μόνο στην περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ	12	OPINION POLL ³	8/2	Political
	13	PALMOS ⁴	8/2	Politic.gr
	14	INTERVIEW	15-17/2	Βεργίνα Τηλεόραση
	15	ALCO	15-18/2	Open
	16	OPINION POLL	15-19/2	-
	17	ΚΑΠΑ RESEARCH	16-19/2	-
	18	PALMOS	17-19/2	Αυγή
	19	PRORATA	14-22/2	Εφημερίδα των Συντακτών
	20	OPINION POLL	22-26/2	Political
	21	ABOUT PEOPLE	26/2	News247
	22	METRON ANALYSIS	22-27/2	Κύκλος Ιδεών
	23	PULSE	26-28/2	ΣΚΑΪ
	ΜΑΡΤΙΟΣ	24	MRB	1-3/3
25		GPO	1-3/3	Τα Νέα
26		INTERVIEW	10-11/3	Political
27		PRORATA	11-12/3	-
28		PALMOS	16-18/3	Αυγή
29		METRON ANALYSIS	16-22/3	MEGA
30		INTERVIEW	17-22/3	Βεργίνα Τηλεόραση
31		MARC	19-22/3	ALPHA
32		PULSE	26-28/3	ΣΚΑΪ

Όπως φαίνεται στον [Πίνακα 1](#), δημοσιεύτηκαν έντεκα (11) έρευνες τον Ιανουάριο, δώδεκα (12) έρευνες τον Φεβρουάριο και εννιά (9) έρευνες τον Μάρτιο. Το δεδομένο αυτό πρέπει να ληφθεί ιδιαίτερα υπόψη στην ανάγνωση των αποτελεσμάτων που παρουσιάζονται παρακάτω. Πιο αναλυτικά, με δεδομένο ότι η τελευταία περίοδος είχε έντονες κοινωνικές και πολιτικές εξελίξεις, είχαμε το φαινόμενο, από τα μέσα Φεβρουαρίου και μετά, και ιδίως μετά την επίσκεψη του Κ. Μητσοτάκη στην Ικαρία, να καταγράφονται και **αλλαγές στις διαθέσεις της κοινωνίας**. Ωστόσο, στην ανάλυσή μας παρουσιάζουμε τον **μέσο όρο των ερευνών ολόκληρης της περιόδου** που μελετάμε, επομένως είναι σαφές ότι **η έκταση αυτών των αλλαγών** (ιδίως στα λεγόμενα «ποιοτικά στοιχεία» των ερευνών) **δεν αποτυπώνεται πλήρως στα στοιχεία που**

³ Μόνο στην περιφέρεια Αττικής

⁴ Μόνο στην περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας

παραθέτουμε. Επιλέξαμε παρ' όλα αυτά να διατηρήσουμε σταθερή τη μεθοδολογία μας, για λόγους συγκρισιμότητας.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, στην ανάλυσή μας περιλαμβάνονται στοιχεία ερευνών από δεκατρείς (13) εταιρείες, όπως φαίνεται στον Πίνακα 2. Σχετικά, πρέπει να υπενθυμίσουμε τα εξής : **Πρώτον**, δεν μετρούν όλες οι έρευνες που χρησιμοποιούμε όλους τους πολιτικούς δείκτες που σταθερά παρακολουθούμε, οπότε σε κάθε δείκτη παραθέτουμε τον μέσο όρο από τις υπάρχουσες για αυτόν μετρήσεις, ενώ υπάρχουν και έρευνες που έχουν μόνο «ποιοτικές», όπως λέγονται, ερωτήσεις, κυρίως για τα θέματα της πανδημίας. **Δεύτερον**, είναι σημαντικό οι αναγνώστες και οι αναγνώστριες των **Εκλογικών Τάσεων** να έχουν πάντοτε υπόψη τους ότι κάθε εταιρεία στις έρευνες της παρουσιάζει μια **επιστημονική μεροληψία** που έχει σχέση με το ερωτηματολόγιο της και με την συγκεκριμένη μεθοδολογία της. Άρα γίνεται κατανοητό ότι όταν σε ένα δείγμα ερευνών που μελετάμε κάποια εταιρεία έχει περισσότερες έρευνες, ενισχύεται αντικειμενικά η επίδραση της δικής της μεροληψίας στους μέσους όρους που εξάγουμε.

Πίνακας 2 : Αριθμός δημοσιευμένων ερευνών ανά εταιρία κατά το πρώτο τρίμηνο του 2021

A/A	ΕΤΑΙΡΕΙΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΕΝΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ ΣΤΟ ΠΡΩΤΟ ΤΡΙΜΗΝΟ ΤΟΥ 2021
1	OPINION POLL	4
2	ALCO	3
3	INTERVIEW	3
4	MARC	3
5	METRON ANALYSIS	3
6	PALMOS	3
7	PRORATA	3
8	PULSE	3
9	ABOUT PEOPLE	2
10	GPO	2
11	ΚΑΠΠΑ RESEARCH	1
12	MRB	1
13	TO THE POINT	1

Για να γίνει καλύτερα κατανοητή πρακτικά αυτή η μεροληψία που αναφέραμε, στον Πίνακα 3 αποτυπώνεται ο **μέσος όρος της πρόθεσης ψήφου για κάθε κόμμα με βάση το σύνολο των ερευνών που έχει δημοσιοποιήσει κάθε εταιρία** από αυτές που περιλαμβάνουμε στην ανάλυσή μας, από τις εκλογές του Ιουλίου του 2019 μέχρι και σήμερα. Είναι κατανοητό ότι κάτι ανάλογο συμβαίνει και στις υπόλοιπες ερωτήσεις που σταθερά μελετάμε στις **Εκλογικές Τάσεις**.

Πίνακας 3 : Μέσος όρος πρόθεσης ψήφου ανά εταιρία από τον Ιούλιο του 2019 μέχρι σήμερα

Α/Α	ΕΤΑΙΡΙΑ	ΝΔ	ΣΥΡΙΖΑ	ΚΙΝΑΛ	ΚΚΕ	ΕΛΛ.ΛΥΣΗ	ΜΕΡΑ25	ΛΟΙΠΑ	ΔΞ/ΔΑ
1	OPINION POLL	40,6%	20,7%	5,4%	5,0%	3,6%	2,7%	3,7%	18,3%
2	ALCO	37,0%	22,4%	6,2%	5,3%	3,8%	2,7%	6,4%	16,2%
3	METRON ANALYSIS	37,3%	20,3%	5,4%	4,7%	4,1%	3,0%	4,4%	20,9%
4	PALMOS	31,5%	20,5%	5,5%	4,7%	4,0%	2,8%	6,3%	24,7%
5	PRORATA	35,3%	21,8%	5,1%	4,3%	3,1%	2,8%	5,9%	21,7%
6	PULSE	39,7%	23,4%	6,6%	5,4%	4,2%	2,9%	6,6%	11,2%
7	INTERVIEW	39,4%	21,1%	6,8%	4,7%	4,7%	3,1%	7,1%	13,1%
8	GPO	38,5%	22,6%	6,1%	5,1%	4,0%	2,6%	4,9%	16,2%
9	MARC	40,9%	22,2%	6,3%	5,2%	3,4%	2,4%	4,4%	15,2%
10	MRB	37,3%	23,7%	6,0%	4,9%	3,6%	2,7%	3,2%	18,6%
11	ΚΑΠΑRESEARCH	37,0%	23,6%	5,6%	4,6%	3,6%	2,8%	4,5%	18,3%

Βαθμός ικανοποίησης από την κυβέρνηση και την αξιωματική αντιπολίτευση

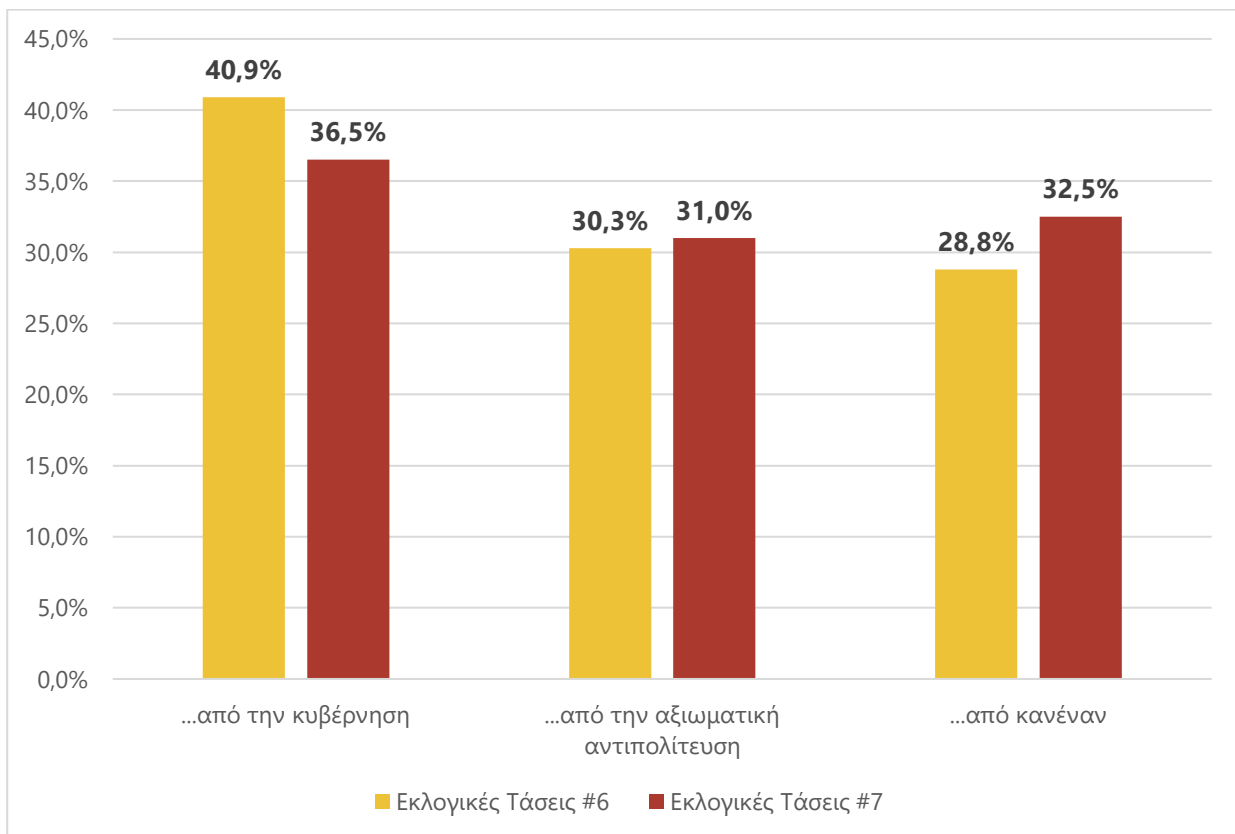
Στην παρούσα έκδοση των **Εκλογικών Τάσεων** παρατηρούμε για τρίτη συνεχόμενη φορά μια **σημαντική μείωση της θετικής γνώμης γενικά για την κυβερνητική πολιτική**. Αντίθετα, σε ό,τι αφορά τις προτάσεις της **αξιωματικής αντιπολίτευσης** καταγράφεται μια **σταθερότητα** της αποδοχής τους κατά το τελευταίο εξάμηνο στο 31,0% – δηλαδή κοντά στο εκλογικό ποσοστό του ΣΥΡΙΖΑ-ΠΣ.

Στο διάστημα που μελετάμε, η διαφορά ανάμεσα στην αποδοχή της κυβερνητικής πολιτικής αφ' ενός και των προτάσεων της αξιωματικής αντιπολίτευσης αφ' ετέρου καταγράφεται στις **5,5 ποσοστιαίες μονάδες** και είναι **η μικρότερη από την αρχή της μελέτης μας**. Αποτελεί δε έναν

σημαντικό **δείκτη στη βάση του οποίου μπορούμε να εκτιμήσουμε την προοπτική της διαφοράς ανάμεσα στα δύο κόμματα εξουσίας.**

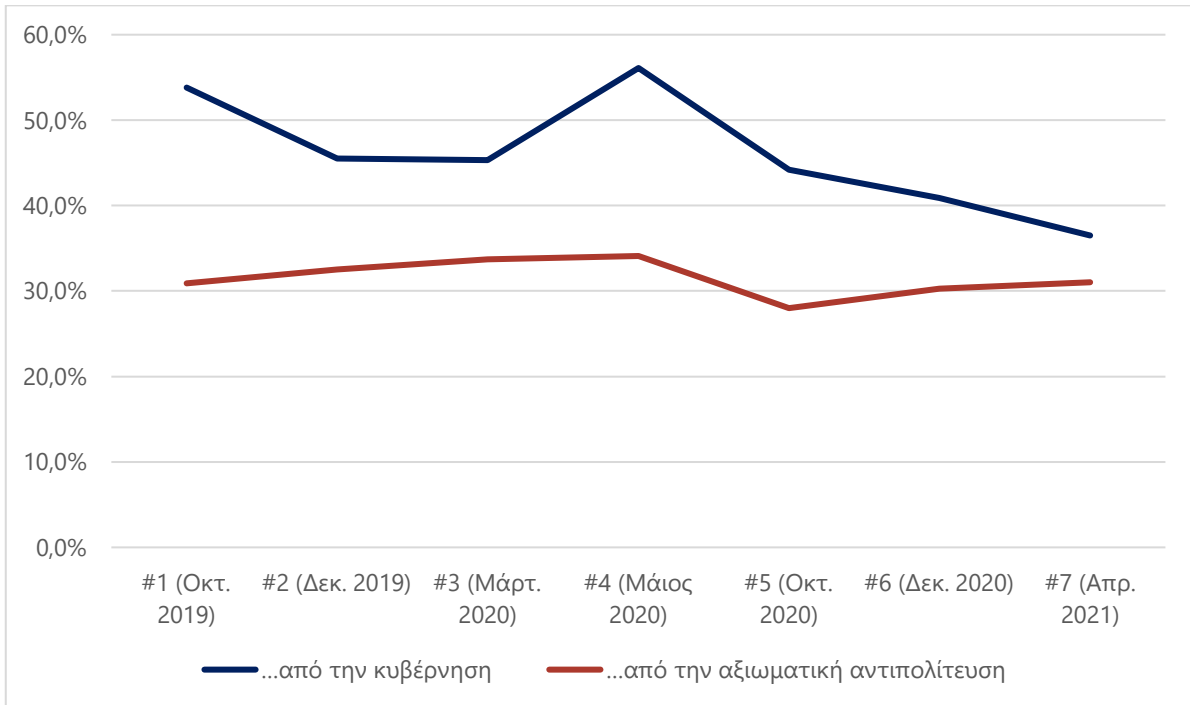
Υπάρχουν μάλιστα ορισμένα χαρακτηριστικά ευρήματα που δείχνουν ότι η δυσαρέσκεια από την κυβέρνηση αρχίζει να αποκτά **δομικά χαρακτηριστικά** και να εκφεύγει της άμεσης επικαιρότητας και των επιμέρους πλευρών διαχείρισης της πανδημίας, όπως λόγου χάρη το γεγονός ότι το 56% θεωρεί την «άνικανη να αντιμετωπίσει με επιτυχία τις μεγάλες προκλήσεις για την οικονομία και την κοινωνία»⁵.

Διάγραμμα 4 : Τι ποσοστό της ελληνικής κοινωνίας είναι ικανοποιημένο από την κυβέρνηση και από την αξιωματική αντιπολίτευση, αντίστοιχα;

⁵ Έρευνα της Palmos Analysis για την Αυγή (Μάρτιος 2021)

Διάγραμμα 5 : Πόσο ικανοποιημένοι είναι οι πολίτες από την κυβέρνηση και από την αξιωματική αντιπολίτευση (ανά έκδοση των Εκλογικών Τάσεων);

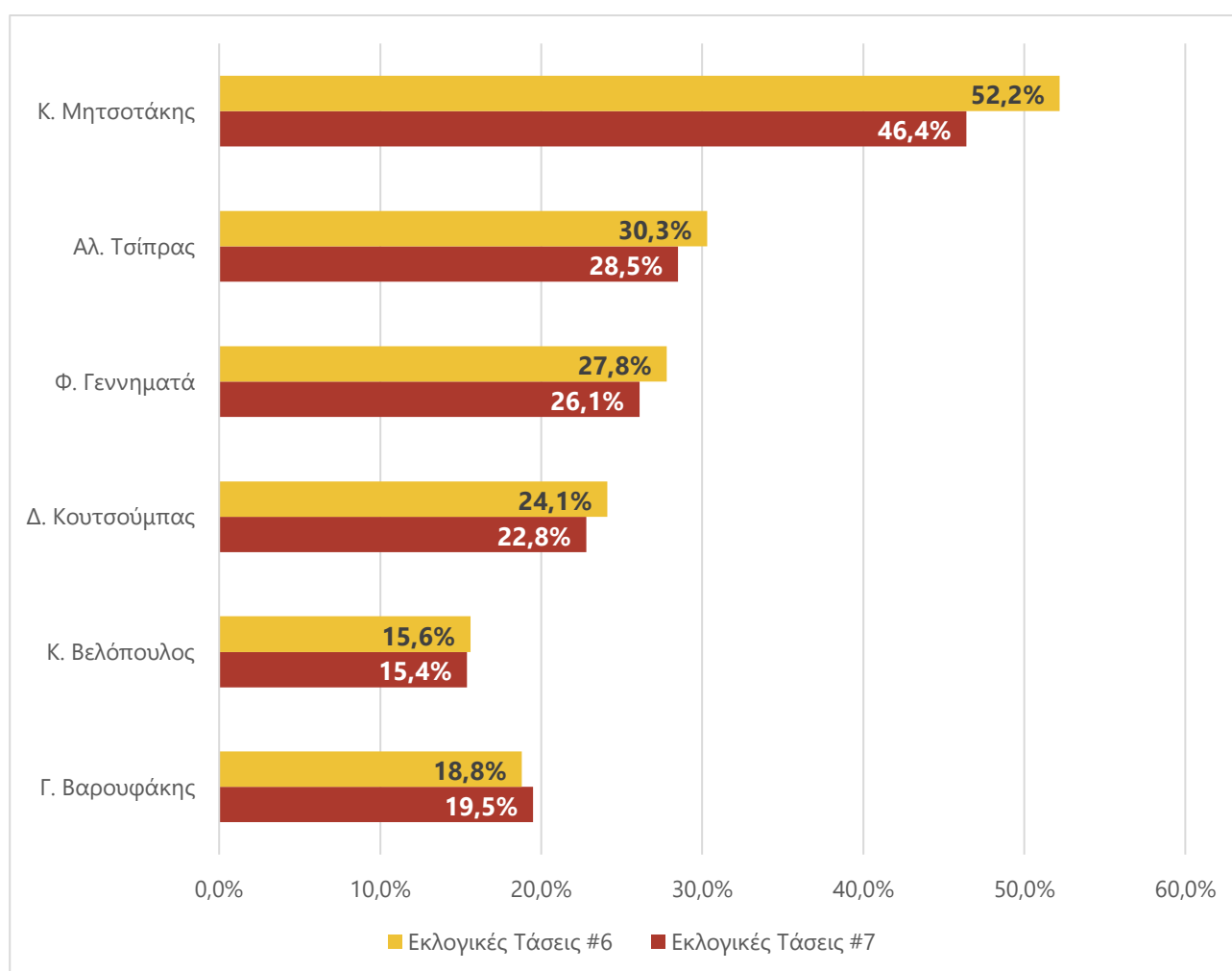

Δημοτικότητα πολιτικών αρχηγών

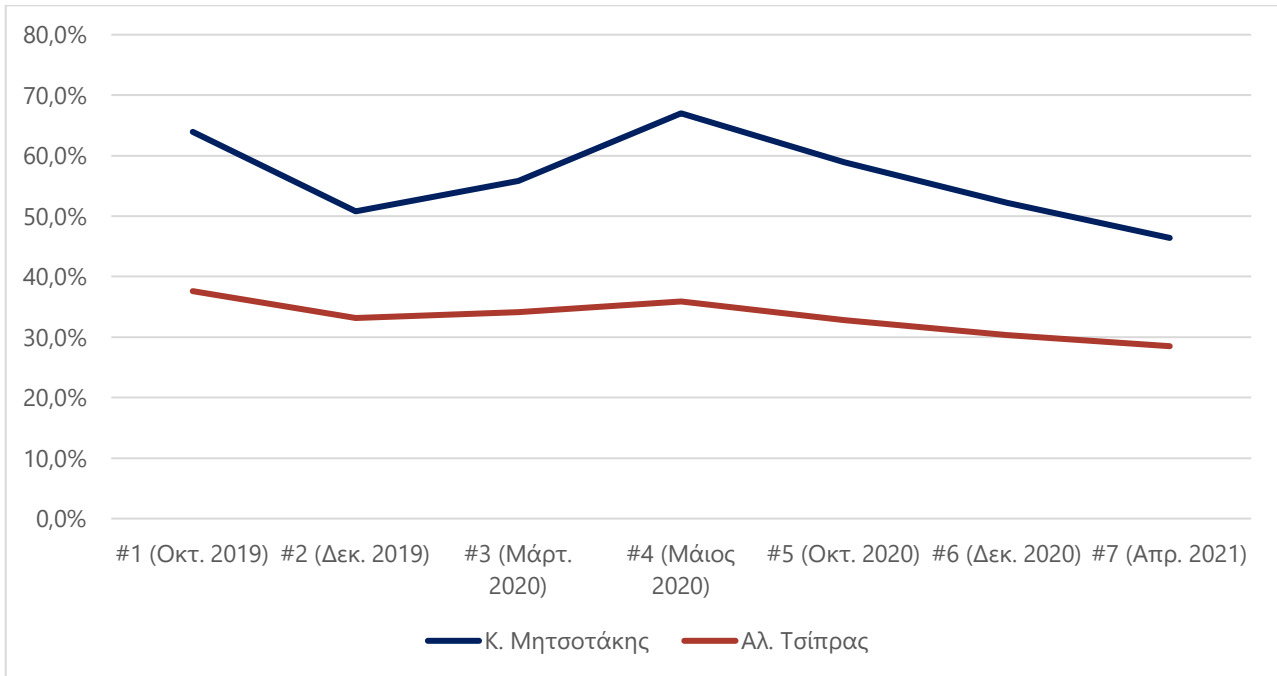
Ακόμα και ένας δείκτης με μειωμένη αναλυτική αξία, όπως υπενθυμίζουμε σταθερά, αυτός της δημοτικότητας των πολιτικών αρχηγών, αποτυπώνει τις τάσεις εντός της κοινωνίας. Παρατηρούμε **μείωση της δημοτικότητας για όλους τους πολιτικούς αρχηγούς, πλην του Γ. Βαρουφάκη, με τη μεγαλύτερη μείωση να αποτυπώνεται για τον πρωθυπουργό Κ. Μητσοτάκη (κατά 5,8 ποσοστιαίες μονάδες)**, ο οποίος μάλιστα καταγράφει το **χαμηλότερο επίπεδο δημοτικότητας** από την έναρξη της μελέτης των **Εκλογικών Τάσεων**, αμέσως μετά τις εκλογές του 2019. Επιβεβαιώνεται, επομένως, η εκτίμηση που κάναμε στην **προηγούμενη έκδοση των Εκλογικών Τάσεων**, ότι «ο πρωθυπουργός έχει αρχίσει να **ξοδεύει σημαντικό πολιτικό κεφάλαιο**, αφού οι πολίτες του χρεώνουν πια και προσωπικά την ευθύνη για τα λάθη και τις

καθυστερήσεις της κυβέρνησης», παρά μάλιστα την εμφανή και συστηματική προσπάθεια επικοινωνιακής του προστασίας.

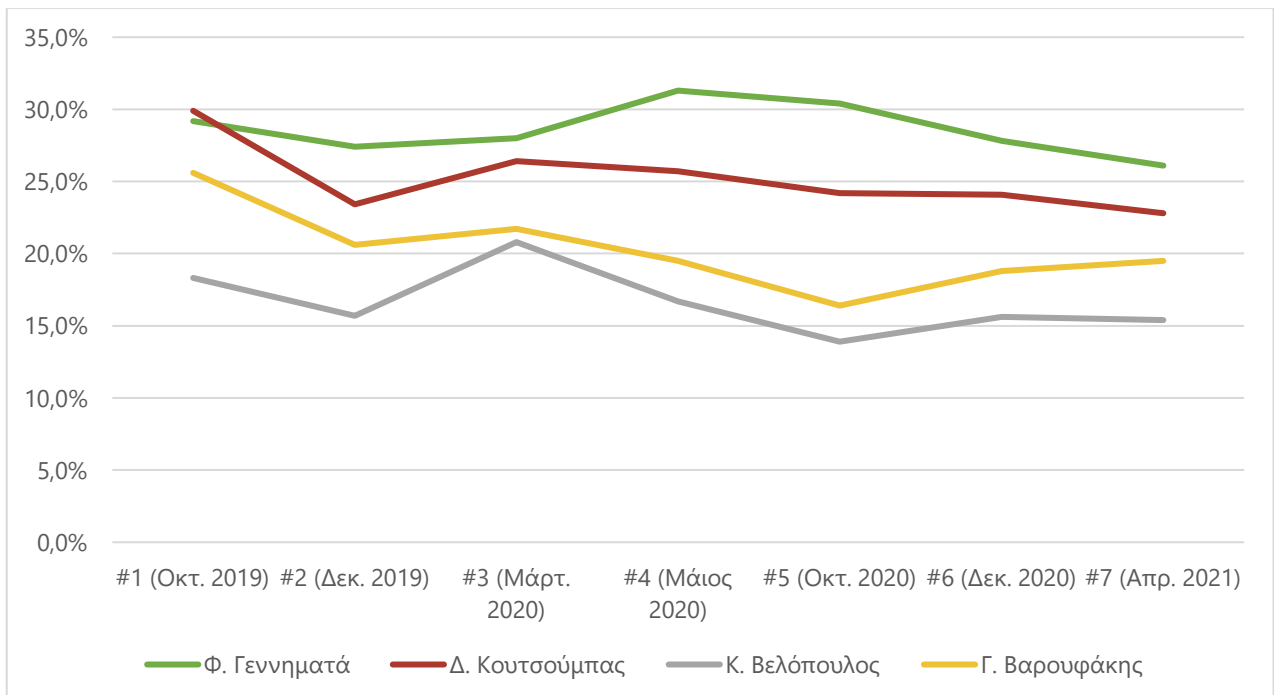
Διάγραμμα 6 : Τι ποσοστό των πολιτών έχει θετική γνώμη για καθέναν/καθεμία από τους/τις πολιτικούς αρχηγούς;

Διάγραμμα 7 : Διαχρονική εξέλιξη της δημοτικότητας κάθε πολιτικού αρχηγού (με βάσει τις επιμέρους εκδόσεις των Εκλογικών Τάσεων) – Κ. Μητσοτάκης, Αλ. Τσίπρας

Διάγραμμα 8 : Διαχρονική εξέλιξη της δημοτικότητας κάθε πολιτικού αρχηγού (με βάσει τις επιμέρους εκδόσεις των Εκλογικών Τάσεων) - Φ. Γεννηματά, Δ. Κουτσούμπας, Κ. Βελόπουλος, Γ. Βαρουφάκης

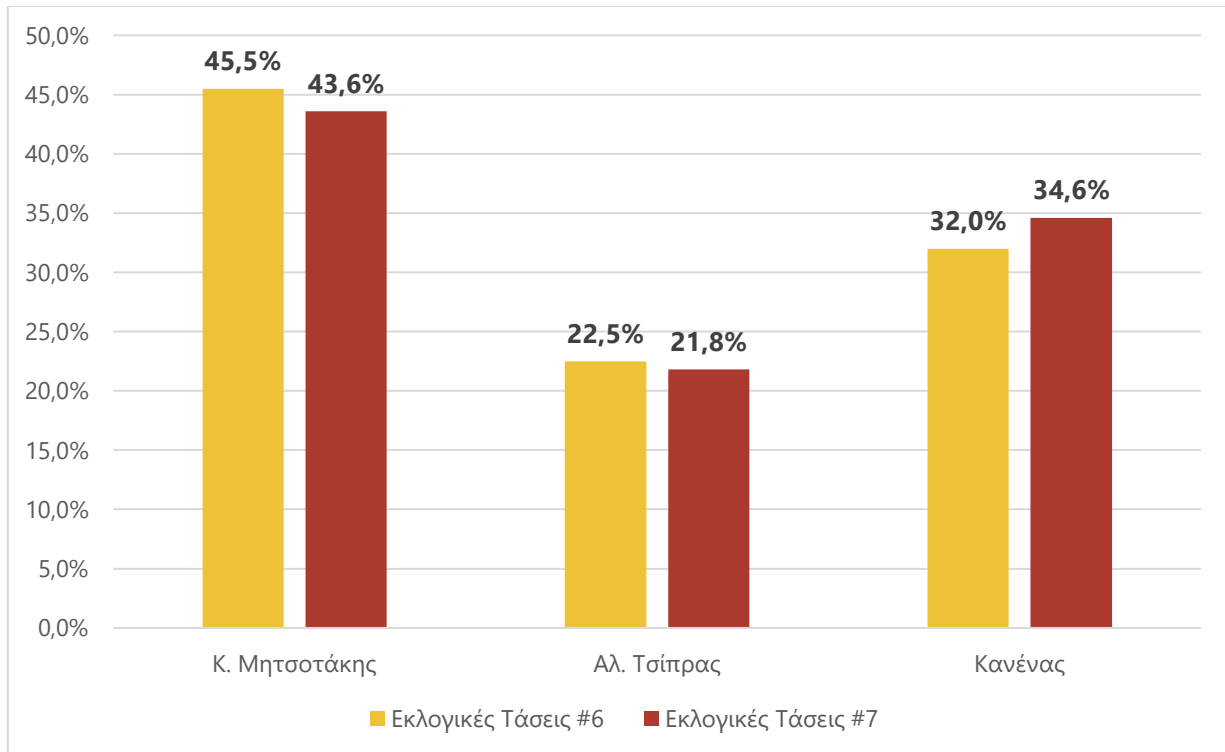

Καταλληλότερος πρωθυπουργός

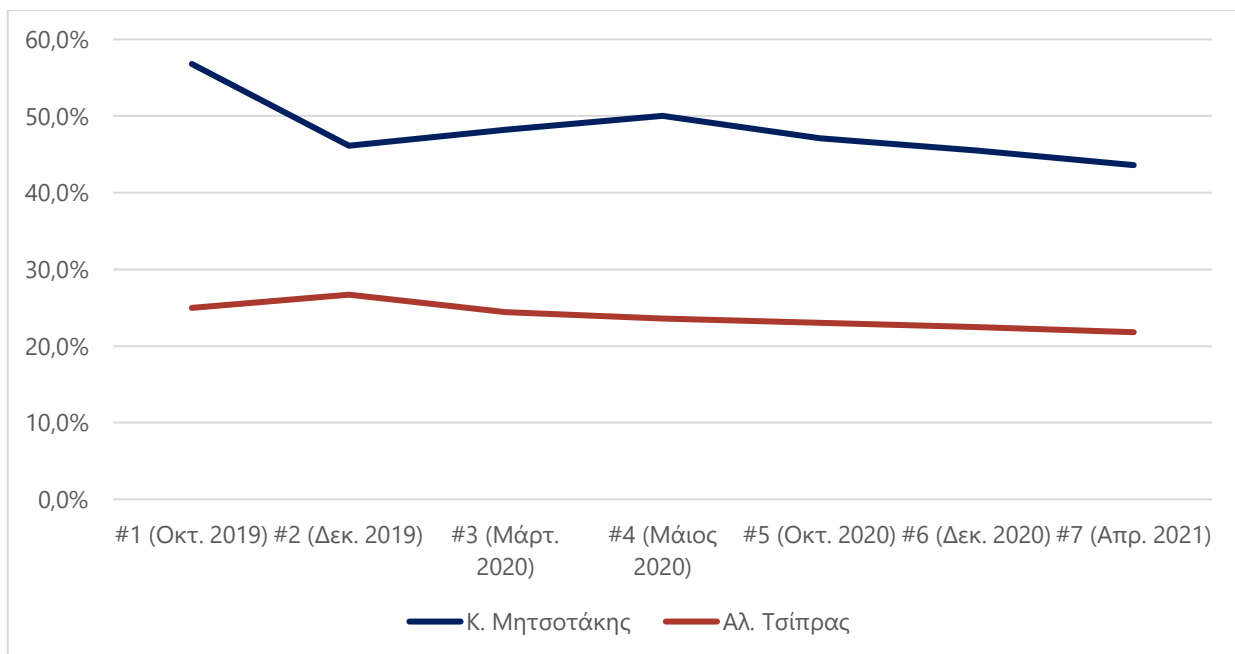
Και στον δείκτη της **καταλληλότητας ως πρωθυπουργού** – το **παραδοσιακό «οχυρό»** **κάθε κυβερνώντος κόμματος**, που τείνει να ανατρέπεται τελευταίο, ακόμα και όταν το κόμμα που βρίσκεται στην κυβέρνηση περνά δεύτερο στην πρόθεση ψήφου – **ο Κ. Μητσοτάκης παρουσιάζει πτώση**. Η πτώση αυτή είναι μικρότερη βέβαια τόσο της μείωσης της δημοτικότητάς του, όσο και της μείωσης της πρόθεσης ψήφου προς τη Νέα Δημοκρατία που θα δούμε στη συνέχεια, καθώς η πανδημία την οποία χειρίζεται η Κ. Μητσοτάκης δεν μπορεί ασφαλώς να αποδοθεί σε δική του ευθύνη, άρα οι πολίτες δείχνουν μεγαλύτερη ανοχή στις ανεπάρκειες που διαπιστώνουν. Και κυρίως, εν μέσω κρίσης, είναι εξαιρετικά απίθανο να αμφισβητηθεί ανοιχτά το πρόσωπο που ηγείται της χώρας, με τρόπο ευθύ.

Αντίθετα, ο αρχηγός της αξιωματικής αντιπολίτευσης, Αλ. Τσίπρας, διατηρεί σχεδόν σταθερό το ποσοστό του – και ελαφρώς υψηλότερο από την πρόθεση ψήφου προς τον ΣΥΡΙΖΑ-ΠΣ. Τα υψηλότερα επίσης ποσοστά του καταγράφει – από τότε που μελετάμε τις **Εκλογικές Τάσεις** – ο «κανένας», ένα στοιχείο ενδεικτικό της δυσφορίας της κοινωνίας, μέσα στη βαθιά και πολλαπλή κρίση που βιώνει.

Διάγραμμα 9 : Ποιον θεωρούν οι πολίτες καταλληλότερο ως πρωθυπουργό;

Διάγραμμα 10 : Ποιον θεωρούν οι πολίτες καταλληλότερο πρωθυπουργό (διαχρονικά);

Πρόθεση ψήφου

Τα στοιχεία που ήδη παρουσιάσαμε, προϊδεάζουν όπως είναι λογικό και για την πρόθεση ψήφου που καταγράφηκε στις δημοσκοπήσεις του διαστήματος που μελετάμε. Μάλιστα, θα λέγαμε ότι με βάση τα «ποιοτικά», όπως λέγονται συνήθως, στοιχεία που είδαμε, θα περίμενε κανείς να καταγραφεί μια ακόμη μεγαλύτερη πτώση της Νέας Δημοκρατίας και μια μεγαλύτερη αύξηση του ΣΥΡΙΖΑ-ΠΣ, από αυτή που πράγματι καταγράφεται. Εξάλλου, το ζήτημα αυτό απασχόλησε – δυστυχώς με όρους περισσότερο γηπεδικούς και λιγότερο ουσιαστικούς – τη δημόσια συζήτηση, σε μια λογική πως «ό,τι και να συμβαίνει, η Νέα Δημοκρατία εξακολουθεί να κυριαρχεί».

Για το φαινόμενο αυτό υπάρχουν αρκετά που πρέπει να επισημανθούν. **Πρώτον**, είναι γνωστό από τη διαχρονική μελέτη των δημοσκοπήσεων ότι **η πρόθεση ψήφου είναι το τέλος μιας διαδρομής στη συνείδηση και στην πολιτική συμπεριφορά των ανθρώπων** και βρίσκεται στην κορυφή της πυραμίδας μιας σειράς «ποιοτικών» στοιχείων και ουσιαστικών αξιολογήσεων και σταθμίσεων για τις πολιτικές και τα πρόσωπα που προτείνονται στη δημόσια ζωή. Είναι επομένως λογικό ότι **μεταβολές στην εκλογική προτίμηση που αποτυπώνει η πρόθεση ψήφου καταγράφονται δημοσκοπικά πάντοτε σε δεύτερο χρόνο**, μετά τις μεταβολές στα «ποιοτικά» δεδομένα.

Δεύτερον, ιδιαίτερα βαρύνουσα σημασία, ιδίως σε περιόδους κρίσεων, έχουν τα **συναισθήματα** που επικρατούν σε κάθε περίοδο, ως **πρώτη ύλη για οποιαδήποτε αλλαγή** και προς οποιαδήποτε κατεύθυνση. Μάλιστα, είναι γνωστό ερευνητικά – προκύπτει ωστόσο και από την κοινή λογική – ότι υπάρχουν συναισθήματα που ευνοούν τη διατήρηση του status quo (όπως ο φόβος, η ανασφάλεια, αλλά και η ικανοποίηση – και φυσικά η αδιαφορία) και άλλα που ευνοούν τις αλλαγές και τις ρήξεις (με χαρακτηριστικότερο παράδειγμα το φόβο, αλλά και την ελπίδα).

Τρίτον, ερμηνεύοντας την πιο αργή, σε σχέση με τα «ποιοτικά» δεδομένα, μεταβολή της πρόθεσης ψήφου, που δημιουργεί την σε μεγάλο βαθμό πλαστή εικόνα ότι η Νέα Δημοκρατία περνά

αλώβητη από τη διαχείριση της πανδημίας, πρέπει να πάρουμε υπόψη ότι **βρισκόμαστε σε μη εκλογική συνθήκη**. Ως γνωστόν, καταλυτικό ρόλο στη διαμόρφωση των εκλογικών στάσεων και των κομματικών προτιμήσεων παίζει η – με την ευρεία έννοια – προεκλογική περίοδος, οπότε και αποκρυσταλλώνονται στη συνείδηση των πολιτών τα διακυβεύματα. Αυτή τη στιγμή, με την πανδημία σε πλήρη εξέλιξη, το ζήτημα των εκλογών φαντάζει εύλογα μακρινό στο μυαλό των πολιτών, επομένως οι όποιες μετατοπίσεις είναι αργές.

Ενόψει των παραπάνω, αλλά και του γεγονότος ότι **η πανδημία αποτελεί μια νέα συνθήκη – έναν αστάθμητο παράγοντα που δεν γνωρίζουμε την επίδρασή του – και έρχεται να προστεθεί σε ένα ήδη ρευστοποιημένο αρκετά κομματικό τοπίο** μετά την δεκαετία της κρίσης και παρά την ανάδυση ενός νέου διπολισμού, θεωρούμε ότι ίσως υπάρχει ανάγκη για μια ανοιχτή και σε βάθος **συζήτηση γύρω και από τα επιστημονικά εργαλεία και μεθόδους** που είναι εγκυρότερα στη σημερινή κοινωνική συνθήκη, μεταξύ των εταιριών και τις επιστημονικής – και γιατί όχι και της πολιτικής και δημοσιογραφικής – κοινότητας.

Στην ουσία των ευρημάτων, από τον μέσο όρο των ερευνών της περιόδου που μελετάμε ως προς την πρόθεση ψήφου, προκύπτει ότι **μόνο η Νέα Δημοκρατία και τα «λοιπά» κόμματα παρουσιάζουν πτώση – και μάλιστα η ΝΔ μια πτώση της τάξης του 3,0%. Αντίθετα, όλα τα υπόλοιπα κόμματα της Βουλής έχουν σταθερότητα ή και μικρό κέρδος, ενώ εμφανίζεται αύξηση και στη λεγόμενη «γκρίζα ζώνη».**

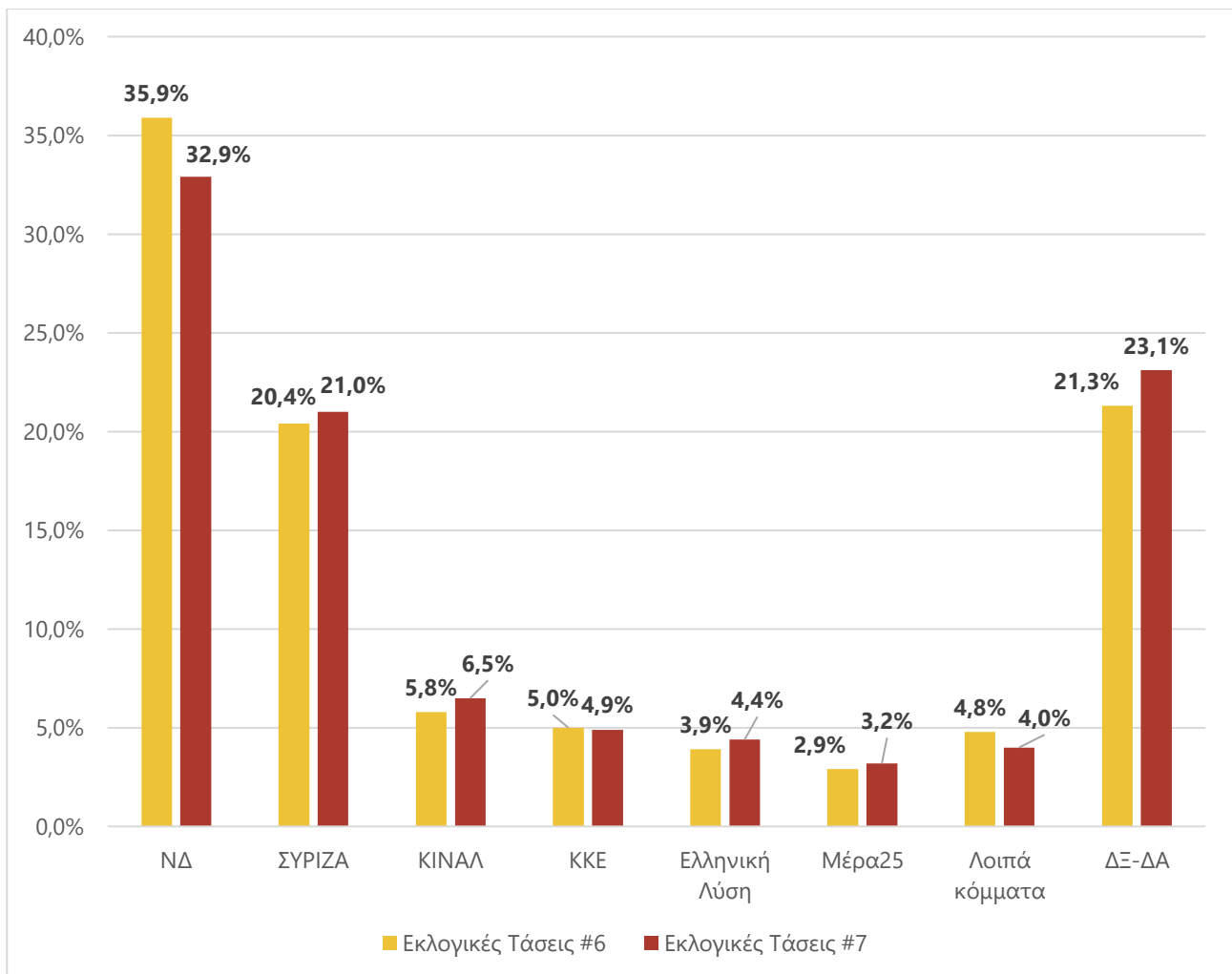
Επίσης, πρέπει να σημειωθούν δύο επιμέρους, αλλά αξιοσημείωτα στοιχεία :

Αφ' ενός, μετά τις εκλογές του 2019 ο ΣΥΡΙΖΑ φαίνεται ότι ξανασυναντήθηκε πλειοψηφικά με τη **νεολαία**, και συγκεκριμένα τις ηλικίες 17-34 ετών, στις οποίες **η πρόθεση ψήφου είναι με διαφορά 10,6% υπέρ του ΣΥΡΙΖΑ-ΠΣ (31,6% έναντι 21,0%)**. Είναι προφανές ότι οι κοινωνικές αντιθέσεις και τα οξυμένα προβλήματα, αλλά και συγκεκριμένες κυβερνητικές επιλογές, κινητοποιούν και πολιτικοποιούν τη νεολαία, προς την Αριστερά. Αυτό εξάλλου καταγράφηκε και

στην πρόσφατη **έρευνα του Ινστιτούτου Νίκος Πουλιαντζάς⁶** γύρω από τις συνήθειες, τις αντιλήψεις και την πολιτική συμπεριφορά της νέας γενιάς.

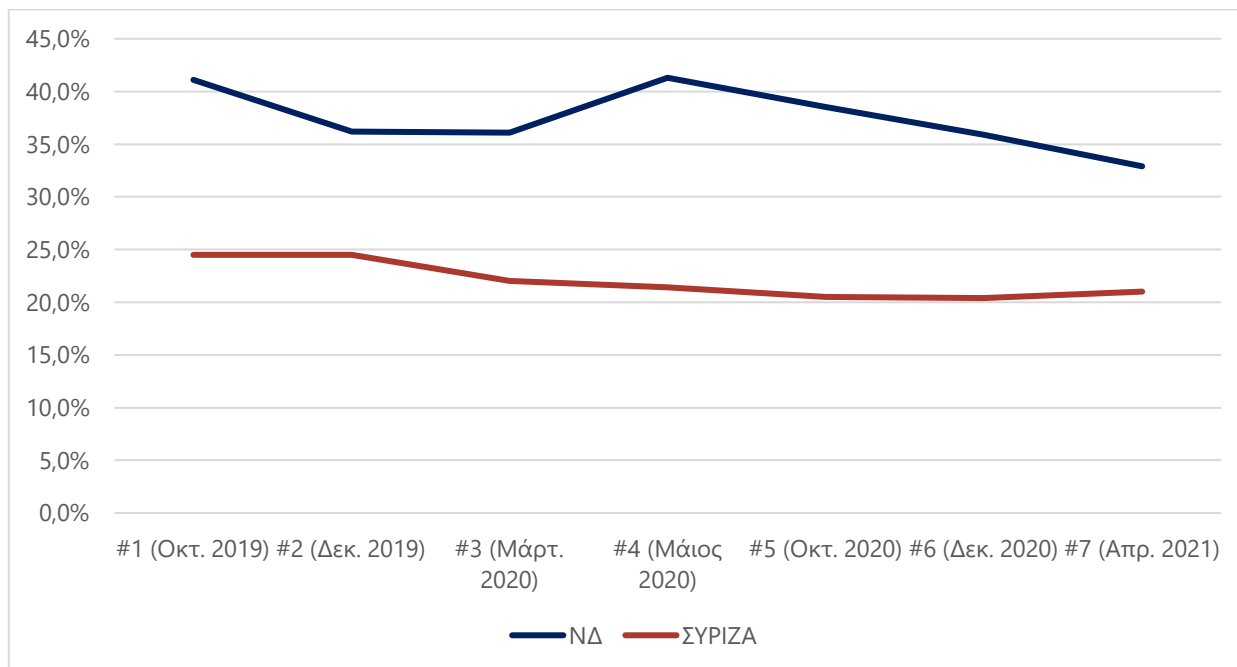
Αφ' ετέρου – στοιχείο που υπαινιχθήκαμε ήδη παραπάνω – **τα ποσοστά ικανοποίησης από την κυβέρνηση (36,5%) και την αξιωματική αντιπολίτευση (31,0%) σε αυτή την χρονική περίοδο θα παίξουν καθοριστικό ρόλο στην τελική διαμόρφωση της ψήφου.**

Διάγραμμα 11 : Ποιο κόμμα θα ψήφιζαν οι πολίτες αν γίνονταν αύριο εκλογές; (Πρόθεση ψήφου)

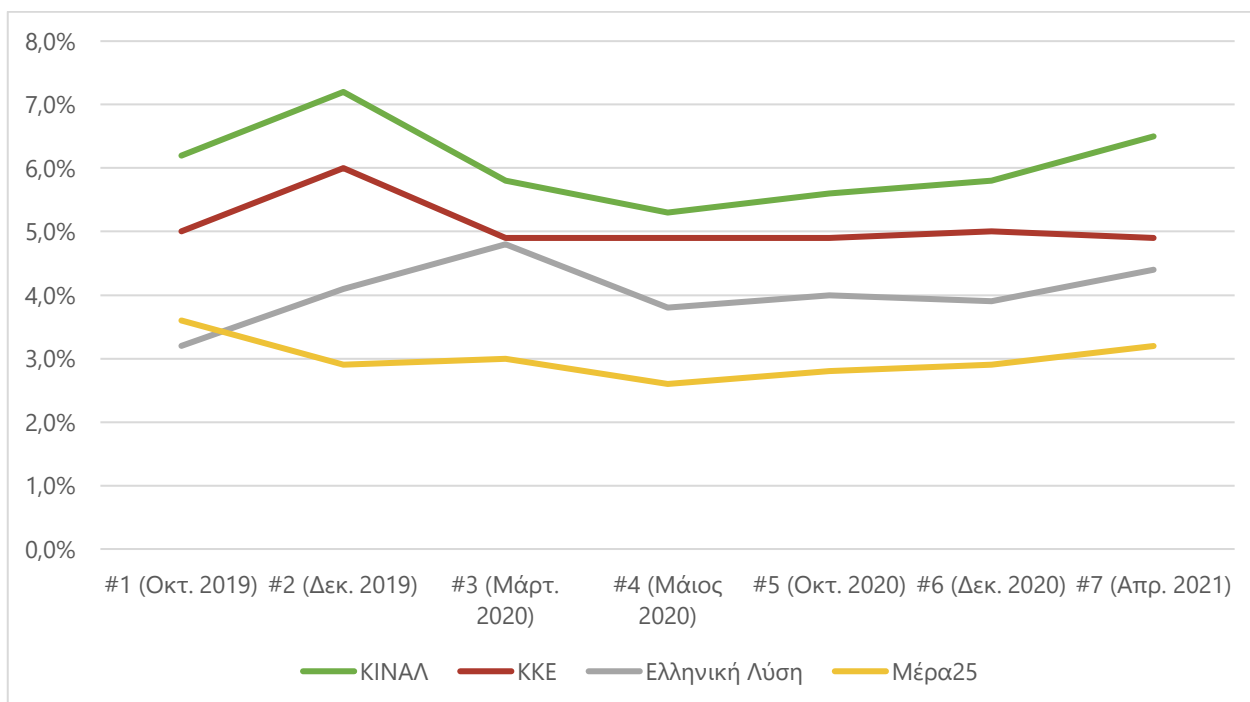

⁶ Έρευνα «Νεολαία. Συνήθειες, αντιλήψεις και πολιτική συμπεριφορά» - 2^ο κύμα, Μάρτιος 2021, που πραγματοποίησε το ΙΝΠ σε συνεργασία με την Prorata. Διαθέσιμη εδώ : <https://poulantzas.gr/yliko/erevna-neolaia-synitheies-antilipseis-politiki-syberifora-2o-kyma-martios-2020/>

Διάγραμμα 12 : Πρόθεση ψήφου διαχρονικά (ανάλογα με τις εκδόσεις των Εκλογικών Τάσεων) - ΝΔ, ΣΥΡΙΖΑ

Διάγραμμα 13 : Πρόθεση ψήφου διαχρονικά (ανάλογα με τις εκδόσεις των Εκλογικών Τάσεων) - ΚΙΝΑΛ, ΚΚΕ, Ελληνική Λύση, Μέρα25

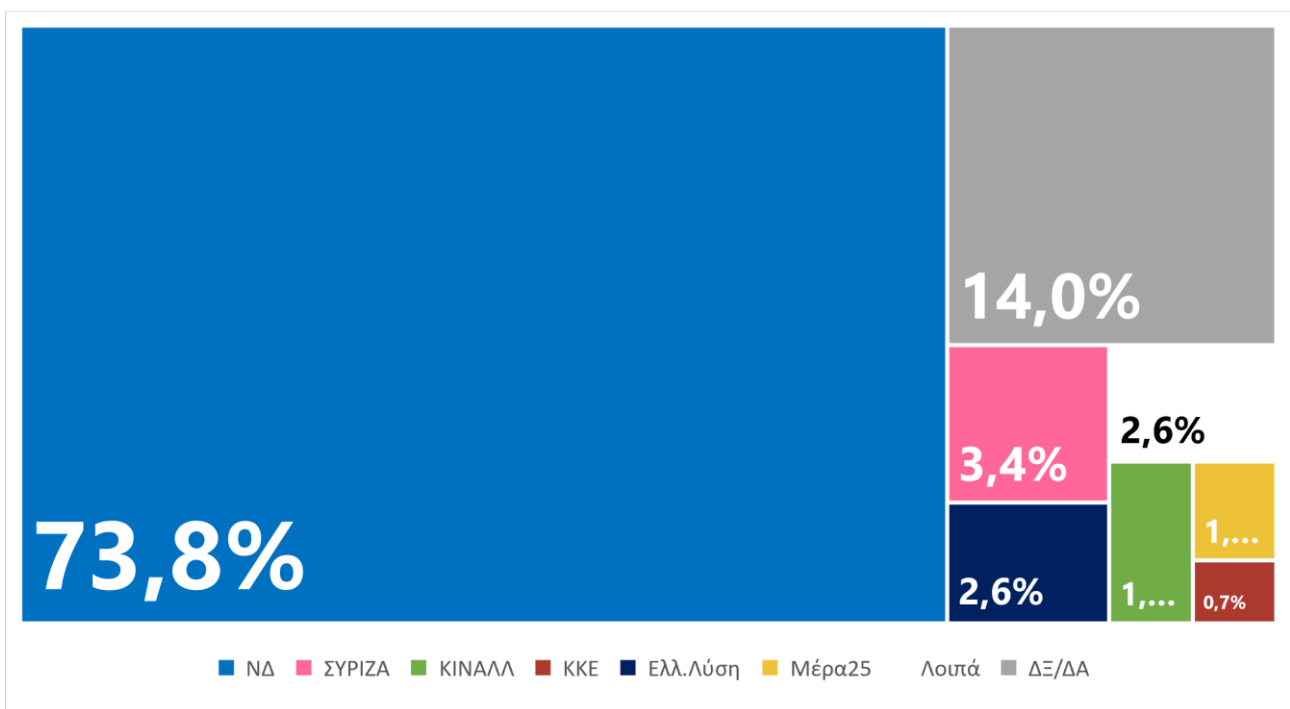
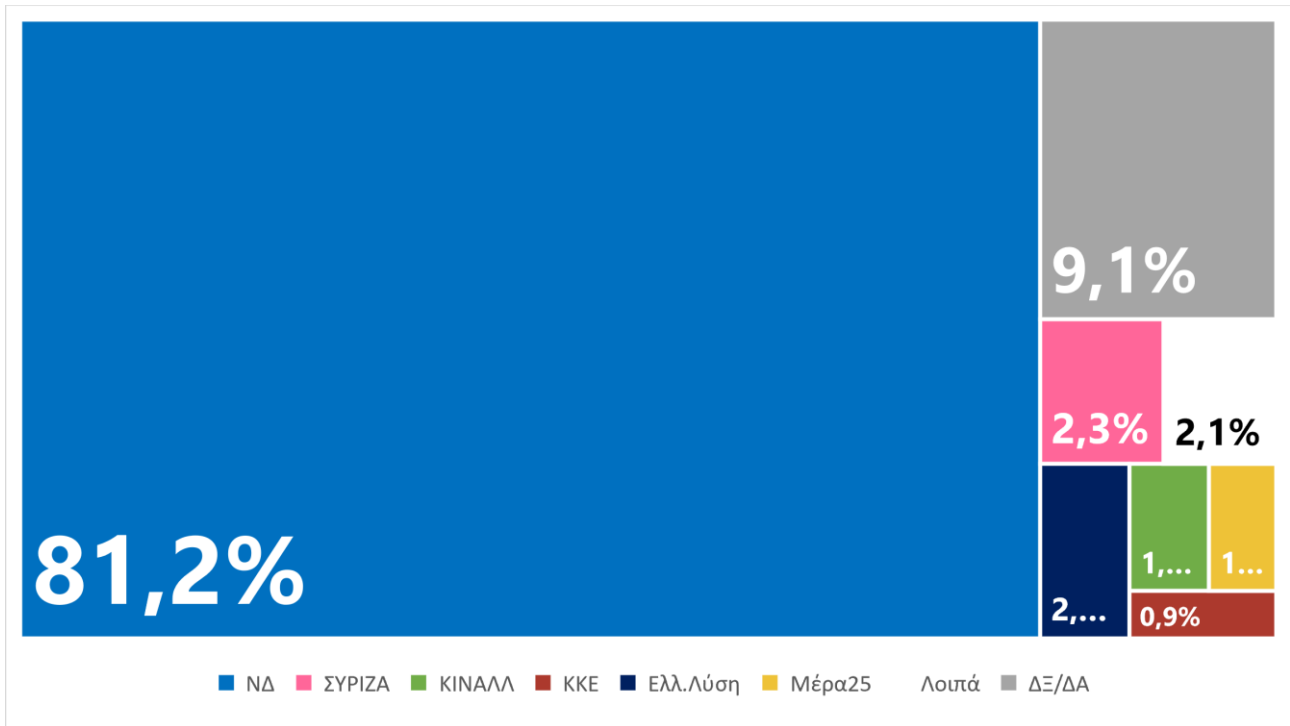

Συσπειρώσεις της εκλογικής βάσης των κομμάτων

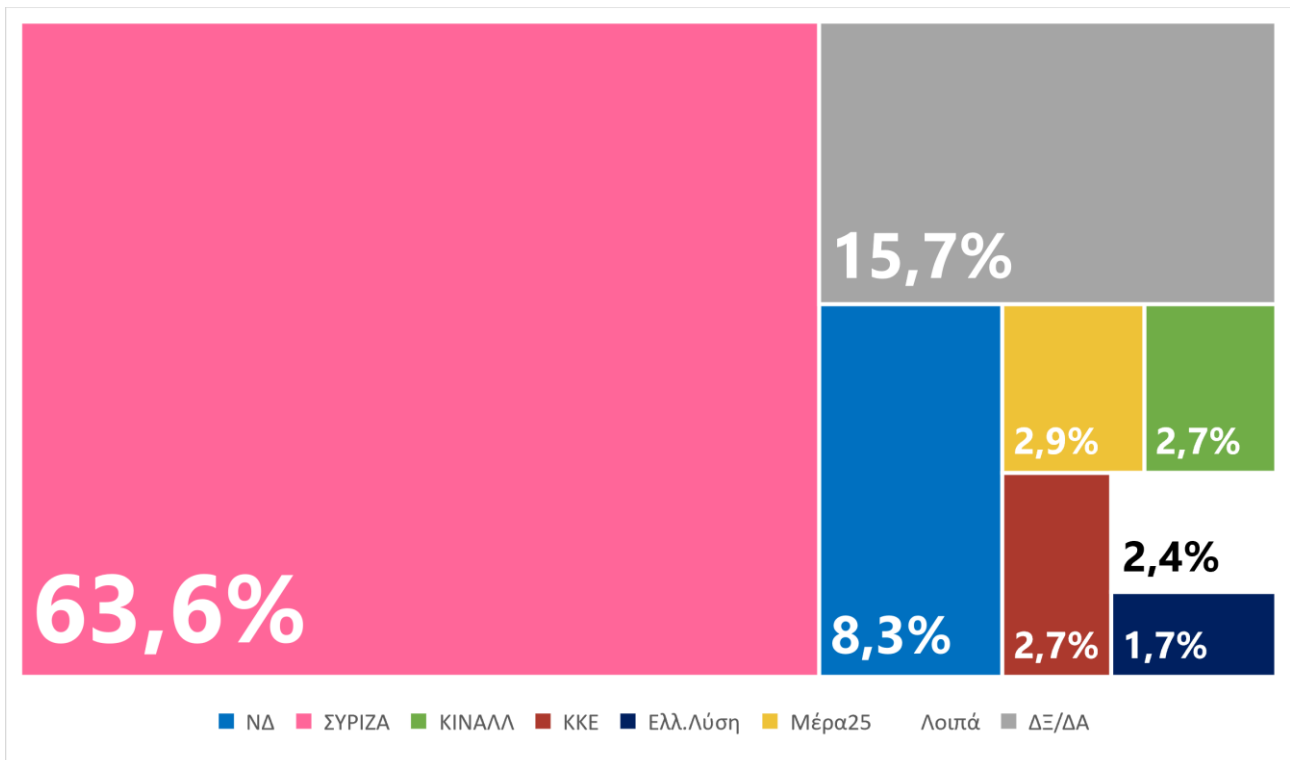
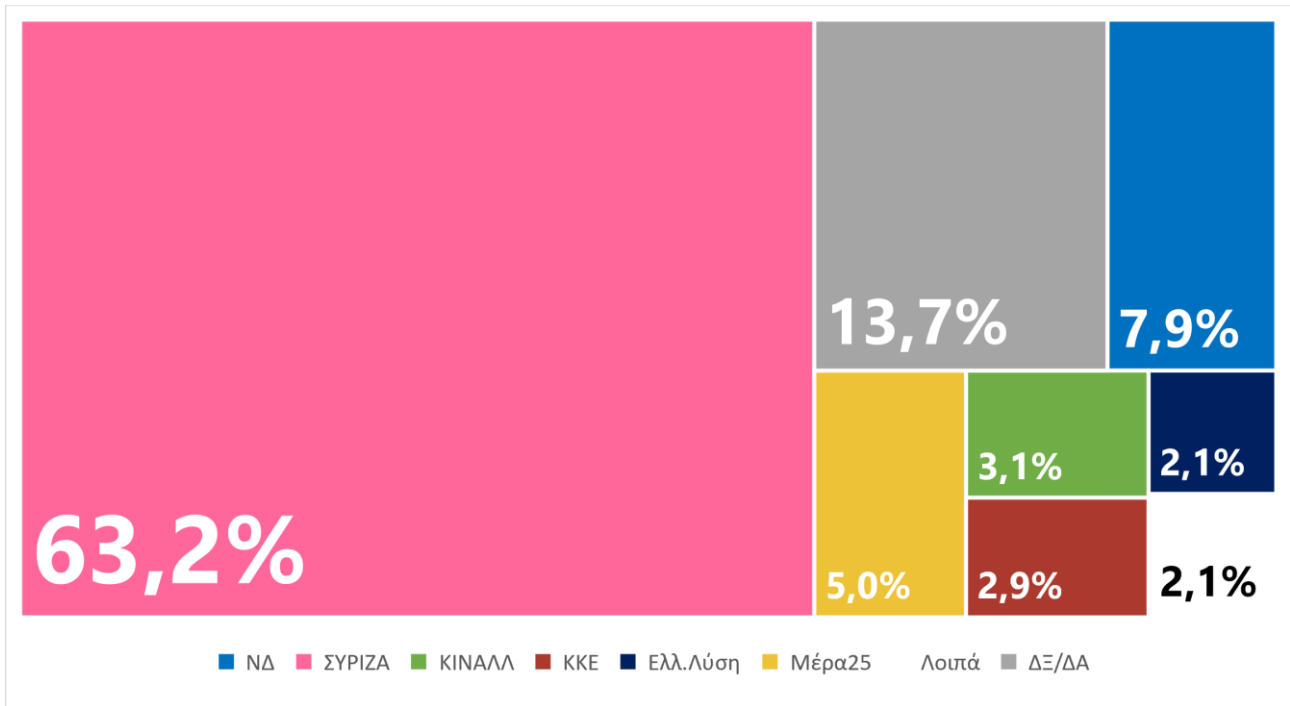
Η εικόνα που περιγράψαμε στην πρόθεση ψήφου αποτυπώνεται ακόμα πιο καθαρά στις συσπειρώσεις και μετακινήσεις των ψηφοφόρων των δύο μεγάλων κομμάτων (με σημείο αναφοράς την ψήφο στις εκλογές του Ιουλίου του 2019). **Η αποσυσπείρωση της Νέας Δημοκρατίας που είχαμε καταγράψει στην προηγούμενη έκδοση των Εκλογικών Τάσεων αποκτά πλέον μεγάλες διαστάσεις, αφού η συσπείρωση της εκλογικής της βάσης μειώνεται κατά 7,4 ποσοστιαίες μονάδες.** Η διαρροή ψηφοφόρων σε πρώτη φάση κατευθύνεται προς την «γκρίζα ζώνη», όπως είναι αρκετά λογικό, αφού οι ευθείες μετατοπίσεις ψηφοφόρων είναι πιο δύσκολες και συχνά η «γκρίζα ζώνη» λειτουργεί ως ενδιάμεσο βήμα για την περαιτέρω απομάκρυνσή τους, χωρίς φυσικά να αποκλείεται και ο «επαναπατρισμός» τους στο κόμμα το οποίο είχαν ψηφίσει. Ένα επιπλέον σημαντικό στοιχείο είναι ωστόσο και το ότι η Νέα Δημοκρατία στο χρονικό διάστημα που μελετάμε **χάνει, έστω και λίγους ψηφοφόρους της, προς όλα τα πολιτικά κόμματα**, αφού αυξάνονται οι μετακινήσεις από την ΝΔ.

Σε ό,τι αφορά **στην εκλογική βάση του ΣΥΡΙΖΑ-ΠΣ, η εικόνα είναι σχετικά αμετάβλητη σε σύγκριση** με την προηγούμενη έκδοση των Εκλογικών Τάσεων. Η συσπείρωσή του παραμένει **σταθερή και με οριακή αύξηση**, ενώ περιορίζονται οι μετατοπίσεις ψηφοφόρων του ΣΥΡΙΖΑ-ΠΣ προς άλλα κόμματα, με μοναδική εξαίρεση τη μικρή αύξηση των μετακινήσεων προς τη «γκρίζα ζώνη», αλλά και προς τη **Νέα Δημοκρατία**. Το στοιχείο αυτό είναι ενδεικτικό του ότι η εκλογική βάση του ΣΥΡΙΖΑ-ΠΣ εξακολουθεί να **προβληματίζεται**.

Διάγραμμα 14 : Συσπείρωση και μετακινήσεις ψηφοφόρων ΝΔ (Εκλογικές Τάσεις #6 vs #7)

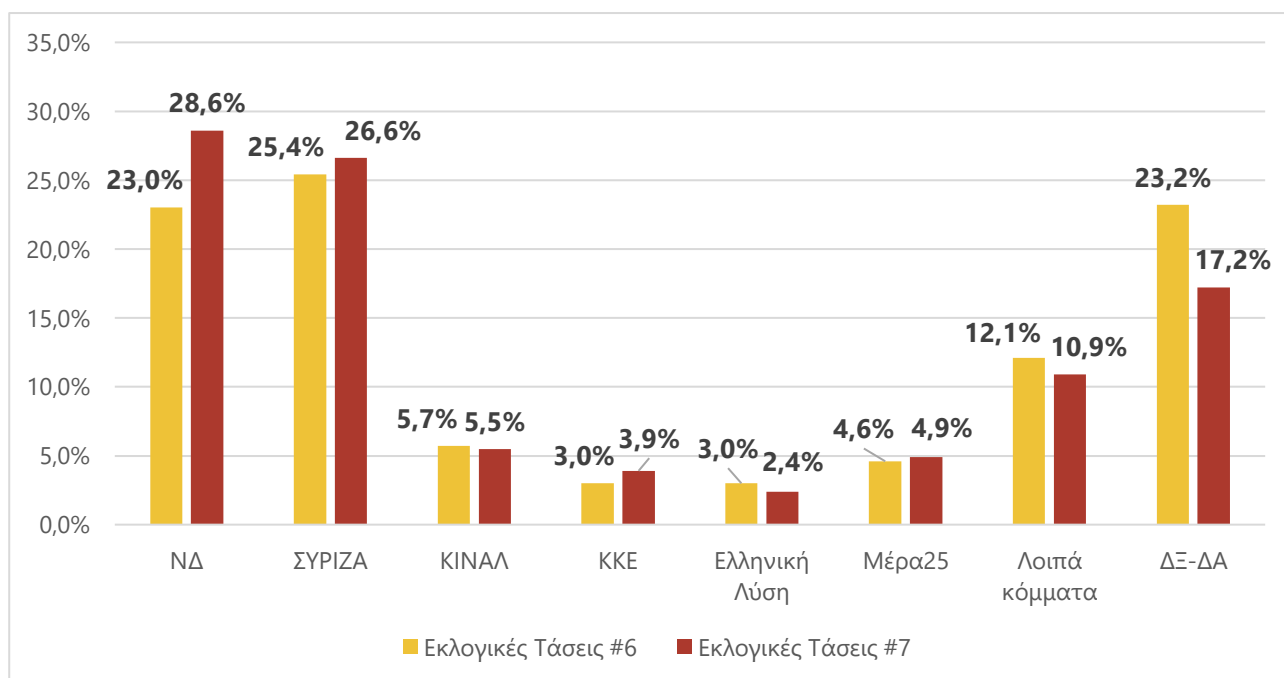
Διάγραμμα 15 : Συσπείρωση και μετακινήσεις ψηφοφόρων ΣΥΡΙΖΑ (Εκλογικές Τάσεις #6 vs #7)

Η «γκρίζα ζώνη» της αδιευκρίνιστης ψήφου

Ο χώρος των «αναποφάσιστων» και γενικότερα της αδιευκρίνιστης ψήφου αποτελείται κυρίως από ψηφοφόρους των δύο μεγάλων κομμάτων, όπως είναι αναμενόμενο, αλλά και **ενδεικτικό ενός προβληματισμού στην ελληνική κοινωνία σε σχέση τόσο με τη διαχείριση της σημερινής κρίσης, όσο και με τις προοπτικές για το αύριο.** Το ζητούμενο επομένως για αυτά τα κόμματα είναι **αν θα καταφέρουν να ξανά κερδίσουν την εμπιστοσύνη των ψηφοφόρων τους.** Φυσικά όχι μόνο αυτών, αλλά και των πολιτών που δεν αποκαλύπτουν την προηγούμενη ψήφο τους ή δεν ψήφισαν. Σε κάθε περίπτωση, ενδεικτικό της σημαντικής φθοράς του κυβερνώντος κόμματος είναι ότι **για πρώτη φορά οι ψηφοφόροι της Νέας Δημοκρατίας του 2019 αποτελούν τη μεγαλύτερη πηγή της αδιευκρίνιστης ψήφου.**

Διάγραμμα 16 : Τι ψήφισαν τον Ιούλιο του 2019 όσοι/-ες σήμερα ανήκουν στην "αδιευκρίνιστη ψήφο" (λευκό-άκυρο, αποχή, "Δεν ξέρω, δεν απαντώ");

Συμπεράσματα – Τάσεις

Η παρούσα έκδοση των ***Εκλογικών Τάσεων*** έρχεται ακριβώς ένα χρόνο μετά το ξέσπασμα και στη χώρα μας της πανδημίας του κορονοϊού και την είσοδο της ελληνικής κοινωνίας σε νέες επώδυνες περιπέτειες, μετά από μια δεκαετία σχεδόν οικονομικής κρίσης και λιτότητας. **Η περίοδος που μελετάμε, του πρώτου τριμήνου του 2021, φαίνεται ότι από πολλές απόψεις αποτελεί ένα σημείο καμπής.** Οι κοινωνικές αντοχές, όπως φαίνεται πολύ καθαρά από το σύνολο των ερευνών, εξαντλούνται. Στο πολιτικό πεδίο δε, είναι ενδιαφέρον να συγκρίνουμε την εικόνα που είδαμε για το πρώτο τρίμηνο του 2021 με τα στοιχεία των ***Εκλογικών Τάσεων #4*** του περασμένου Μαΐου, που ήταν οι πρώτες μετά την πανδημία. Την περίοδο εκείνη :

- η Κυβέρνηση είχε 20 ποσοστιαίες μονάδες περισσότερες στην ικανοποίηση από την διακυβέρνηση της χώρας, ο Κ. Μητσοτάκης είχε επίσης 20 ποσοστιαίες μονάδες μεγαλύτερη δημοφιλία και 6 ποσοστιαίες μονάδες περισσότερες στην καταλληλότητα για τη θέση του πρωθυπουργού.
- η Νέα Δημοκρατία είχε κατά 10 μονάδες μεγαλύτερη συσπείρωση της εκλογικής βάσης της και 9 μονάδες περισσότερες στην πρόθεση ψήφου.

Με άλλα λόγια, αυτή η ανασκόπηση δείχνει ότι **η πανδημία από καλύτερος «σύμμαχος» – στο πεδίο της κοινής γνώμης και της εκλογικής συμπεριφοράς πάντοτε – για την κυβέρνηση, φαίνεται πως γίνεται ο εφιάλτης της.** Αυτό φυσικά για τον προσεκτικό αναλυτή και αναλύτρια, που διαβάζει τη διαχρονική πορεία των «ποιοτικών» δεικτών δεν είναι έκπληξη.

Σε ό,τι αφορά στον ΣΥΡΙΖΑ-ΠΣ, παρατηρούμε μια σχετική σταθερότητα σε όλους τους δείκτες. Αυτή η σταθερότητα, σε πρώτη φάση, δεν είναι φυσικά θετική για την αξιωματική αντιπολίτευση, αφού δεν επωφελείται άμεσα από την πτώση της Νέας Δημοκρατίας, η οποία προς το παρόν απλά τροφοδοτεί την «γκρίζα ζώνη» του προβληματισμού και της αναμονής. Τα υπόλοιπα κόμματα επίσης είναι σταθερά στα ποσοστά τους, κοντά στα αποτελέσματα των

εκλογών, επομένως ούτε κάποια άλλη εναλλακτική φαίνεται να κερδίζει προς το παρόν τη φθορά της Νέας Δημοκρατίας.

Στην ουσία των πολιτικών διακυβευμάτων, **η κυβέρνηση φαίνεται ότι πληρώνει επικοινωνιακά την επιλογή της να επενδύσει αποκλειστικά στον εμβολιασμό**, αφού οι αργοί ρυθμοί στην πρόοδο της διαδικασίας δεν ανταποκρίνονται στις προσδοκίες που έχουν καλλιεργηθεί, με αποτέλεσμα ειδικά για τις νεότερες ηλικίες – που όμως εξ ορισμού ανυπομονούν ακόμη περισσότερο να επιστρέψουν στη ζωή τους και να ανακτήσουν την κοινωνικότητα και την κινητικότητά τους – φαντάζει άπιαστο όνειρο με τους ρυθμούς που κινούμαστε.

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, **η γενικότερη ρητορική περί ανευθυνότητας των πολιτών, αλλά και η επένδυση στην καταστολή ως μοναδικό μέτρο ανάσχεσης της πανδημίας, με αποκορύφωμα τα γεγονότα στις πλατείες, και κυρίως στη Νέα Σμύρνη, όξυναν ακόμα περισσότερο την ατμόσφαιρα εις βάρος της κυβέρνησης**. Η άποψη ότι η κυβέρνηση γίνεται περισσότερο αυταρχική ξεπερνάει τους κομματικούς διαχωρισμούς και γίνεται σχεδόν πλειοψηφική.

Επιπλέον, όπως ήδη αναφέραμε, από τη μελέτη των στοιχείων ανά ηλικιακή κατηγορία **παρατηρούμε ένα χάσμα που συνεχώς διευρύνεται. Η νέα γενιά μέχρι 34 ετών είναι περισσότερο επικριτική προς την κυβερνητική πολιτική και θα παίξει ουσιαστικό ρόλο στον καθορισμό των εξελίξεων**, ειδικά στο βαθμό που η κυβέρνηση εμμένει στις πολιτικές επιλογές της σε ζητήματα που πολώνουν το κοινωνικό κλίμα.

Η διαχρονική εξέταση των δημοσκοπικών δεδομένων, που παρουσιάσαμε παραπάνω, δημιουργεί την **εικόνα ενός κύκλου που έκλεισε**. Έχουμε αναφέρει σε παλιότερες εκδόσεις των ***Εκλογικών Τάσεων*** ότι **η πανδημία δημιούργησε μια δεύτερη περίοδο χάριτος για την κυβέρνηση**, αφού – μετά τα πρώτα σημάδια φθοράς που είχαν διαφανεί ήδη από τον Δεκέμβριο του 2019 – οι επάλληλες κρίσεις (πρώτα στις ελληνοτουρκικές σχέσεις και μετά, κυρίως, η πανδημία) ανέκοψαν

τις τάσεις αμφισβήτησής της και προκάλεσαν μια σημαντική και αναμενόμενη συσπείρωση γύρω της. Ωστόσο, είναι σαφές ότι **ο κύκλος αυτός έκλεισε, αφού σε όλους τους δείκτες η Νέα Δημοκρατία καταγράφει μικρότερη ή μεγαλύτερη, αλλά πάντως σταθερή, πτώση εδώ και αρκετούς μήνες.** Οι εξελίξεις αυτές **επιταχύνθηκαν** το τελευταίο διάστημα, με αποτέλεσμα πλέον να είναι περισσότερο ορατές, **αλλά και παγιώθηκαν,** αποκτώντας ενδεχομένως πιο δομικά χαρακτηριστικά πέρα από την άμεση συγκυρία.

Η περίοδος που διανύουμε ενδέχεται να αποδειχθεί ως το κρίσιμο σημείο που θα σηματοδοτήσει μια στροφή ή και μια τομή. Στροφή, με την έννοια της μεταβολής του πολιτικού κλίματος και επομένως και του συσχετισμού δυνάμεων εντός του κομματικού συστήματος. Αλλά και **τομή,** με την έννοια ότι τα συσσωρευμένα προβλήματα, η κυριαρχία των αρνητικών συναισθημάτων και η βαθιά κρίση στην οποία δεν διαφαίνεται άμεσα διέξοδος, είναι πιθανόν να τροφοδοτήσουν μια νέα περίοδο κοινωνικού αναβρασμού, ανόδου του ριζοσπαστισμού και πιο ριζικών πολιτικών ανακατατάξεων. Το περιεχόμενο και το πρόσημο αυτών των διεργασιών είναι ακόμα δύσκολο να προβλεφθεί. Είναι η στιγμή όπου όλα και όλοι θα κριθούν από την αρχή. Και, όπως και στην προηγούμενη κρίση, **η πολιτική δύναμη ή οι πολιτικές δυνάμεις που θα καταφέρουν να αφουγκραστούν την κοινωνική κίνηση και κυρίως θα τολμήσουν να παρέμβουν σε αυτή και να την εκφράσουν, θα είναι κερδισμένες.**